

Voortgangsrapportage

Strategische Agenda 2013 - 2020

November 2016

Inhoud

00

Voorwoord

PAGINA > 03

01

Inleiding

PAGINA > 04

02

Wat heeft EBU bereikt?

PAGINA > 05

03

Stand van zaken gefinancierde initiatieven 2015

PAGINA > 43

04

Werkwijze en doorontwikkeling EBU

PAGINA > 46

Bijlage 1

Uitgangspunten EBU

PAGINA > 51

Bijlage 2

Healthy Urban Living infographic

PAGINA > 55

Voorwoord

Voor u ligt de derde editie van de voortgangsrapportage van de Economic Board Utrecht (EBU). Hierin passeren de wapenfeiten van het afgelopen jaar de revue, zoals het Zorgpact Midden-Nederland, de internationale belangstelling voor het veelgeprezen Smart Solar Charging van Lomboxnet, de kick-off van Start Up Utrecht door Neelie Kroes, de aanwijzing van U3D-Medical als Smart Industry fieldlab en Campus Party.

Allemaal prachtige groene, gezonde en/of slimme initiatieven die duidelijk maken dat Utrecht niet alleen de fysieke draaischijf van B.V. Nederland is, maar ook de economische dienstverleningsrotonde. Met afslagen naar o.a. Brainport Eindhoven (medische technologie), Food Valley (food & health), Hilversum (media) en Amsterdam (internationale aantrekkingskracht). Daarbij kiezen we heel bewust voor 'Healthy Urban Living' als overkoepelend thema. Vanuit onze uitstekende kennispositie, maar ook om de groei van de regio Utrecht met meer dan 100.000 inwoners in goede banen te leiden. Dat is daarmee niet alleen goed voor onze eigen regio, maar levert ook een schat aan kennis en ervaring op die we internationaal kunnen inzetten.

De aanpak van de Economic Board Utrecht maakt school. Zo ziet Den Haag de EBU als haar belangrijkste inspiratiebron bij het opstellen van de eigen Economic Board. En wie de concept-verkiezingsprogramma's leest, ziet daarin een prominente rol voor publiek-private innovatiecoalities gericht op 'groen, gezond en slim', zoals de energietransitie, zorg dichtbij de mensen en een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Studies van het ministerie van Economische Zaken en van het CPB onderstrepen dat de (rijks)overheid een grotere rol kan spelen bij innovatie: door met wet- en regelgeving innovatie ruimte te geven, maar ook als de launching customer, die bereid is verder te kijken dan de laagste prijs. Het ministerie van Binnenlandse Zaken wijst in een studie op de noodzaak

voor regionale samenwerking om het potentieel van steden en regio's optimaal te benutten. Het ministerie is zelfs bereid om financiële prikkels in te zetten om deze regionaal-economische samenwerking te versterken. Dat zijn geluiden die aansluiten bij ons Utrechts model.

De Economic Board Utrecht kijkt terug op een welbestede jaar, met successen, maar ook met lessons learnt. Een van die lessen is dat innovatie een zaak is van langere adem. Of het nu gaat om health games, nul-op-de-meter-woningen of slimme lantaarnpalen: de markt voor deze maatschappelijk relevante concepten heeft tijd nodig om zich te ontwikkelen. EBU wil deze marktontwikkeling versnellen. Daarbij werkt ze grensontkennend samen: over grenzen van organisaties, bestuurlijke structuren en sectoren heen. Deze vorm van regionaal-economische samenwerking werd bij onze start nog onwennig bekeken, maar de overheden hadden wel het lef om de EBU hierin te volgen. Inmiddels sluit de regio steeds beter aan op de agenda; groen, gezond en slim, met playgrounds en proeftuinen: voor bijvoorbeeld de zorg in Bunnik, voor healthy urban living in Utrecht, voor slimme en duurzame infrastructuur in Hilversum, Amersfoort en op het Utrecht Science Park.

Tijdens ons jaarcongres op 13 oktober 2016 werd bekend dat Utrecht wereldwijd op de achtste plaats staat als het gaat om duurzaamheid (mens, milieu en economische prestaties). We zijn een sociale en groengezinde regio - maar op economisch gebied kunnen en moeten we een tandje bij zetten. Onze regionale sterke punten bundelen we daarom in het thema Healthy Urban Living, als motor voor een duurzame groei van economie, welvaart en welzijn. We verbinden daarbij technologie, creativiteit én de samenleving: niet alleen 'cold tech' maar ook 'warm contacts'. Met u kijk ik uit naar een inspirerend 2017.

Henk Broeders
voorzitter Economic Board Utrecht

1. Inleiding

De kracht van de regio Utrecht is de goede balans tussen wonen, werken en leven. Tussen people, planet en profit. Maar de druk op de regio neemt toe; tot 2050 groeit het aantal huishoudens in de regio Utrecht met 42%. Dit brengt maatschappelijke uitdagingen met zich mee. Als Economic Board Utrecht (EBU) geloven wij dat deze uitdagingen ons economische kansen bieden. Wij helpen daarom bedrijven groene, gezonde en slimme business cases investeerbaar te maken. Business cases met oplossingen voor deze uitdagingen. Oplossingen die werken en werk creëren.

Van innovatie tot het creëren van nieuwe markten en grotere marktaandeelen voor Utrechtse bedrijven. Hiermee wordt de balans die de regio zo kenmerkt, gerespecteerd en versterkt. Het bijkomend effect is de opbouw van een eigen onderscheidend gezicht en identiteit van de regio Utrecht: de meest leefbare economie van Europa.

Om dit te bereiken is de strategische agenda 2013-2020 (Stepping Stones) in nauwe dialoog tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden opgesteld als inhoudelijk kompas van de EBU.

Dit document is op 30 september 2013 door Provinciale Staten vastgesteld als kader voor besteding van de middelen van de provincie Utrecht voor stimulering van de economie. In deze voortgangsrapportage laten we zien wat door inzet van en met de EBU allemaal is bereikt in het algemeen en welke initiatieven in aanmerking zijn gekomen voor een bijdrage vanuit de EBU-verordening van de provincie Utrecht in het bijzonder (hoofdstuk 2 en 3).

De rol van EBU als regionale speler begint te renderen, maar tegelijkertijd wordt EBU uitgedaagd om haar rol in het regionaal-economische ecosysteem uit te breiden. EBU vervult wisselende rollen, van verbinder tot intermediaire organisatie, van signaleren van kansen voor opschaling tot adviseur in ruimtelijk-economische trajecten. Deze verschillende rollen in een complex speelveld vragen om een doorontwikkeling, waarover u meer leest in hoofdstuk 4. In bijlage 1 vindt u als aanvulling een toelichting op de algemene werkwijze en structuur van EBU en van de financiële instrumenten. Hoofdstuk 4 eindigt tot slot met een vooruitblik aangaande de aankomende verkiezingen en economische prognoses.

2. Wat heeft EBU bereikt

2.1 Gehonoreerde initiatieven

Figuur 1 geeft een overzicht van de initiatieven die in de periode sinds de vorige voortgangsrapportage een bijdrage hebben ontvangen middels een aanvraag in het kader van de Uitvoeringsverordening EBU en de regionale EFRO-middelen. In de tabel wordt telkens onderscheid gemaakt tussen de bijdrage van de provincie Utrecht, de totale projectomvang en eventueel secundair uitgelokte investeringen. Dit onderscheid is relevant, omdat het een goede indruk geeft van de impact van initiatieven in relatie tot de EBU-werkwijze en de bijdrage van de provincie.

Fig. 1
Overzicht gefinancierde initiatieven 2016

INITIATIEF	BIJDRAGE PROVINCIE UTRECHT	TOTALE OMVANG INITIATIEF	SECUNDAIR UITGELOKTE INVESTERINGEN
ICT-lab Utrecht In dit Lab leren en werken MBO-studenten in een bedrijfsomgeving aan actuele ICT-gerelateerde thema's. Daarnaast biedt het een laagdrempelige ontwikkel/test/R&D omgeving voor het MKB en overige zakelijke markt in de regio Utrecht.	€ 75.000,-	€ 234.000,-	€ 0,75 mln.
LoRaWAN Network Utrecht – Kickstarting Smart City Utrecht Aanleggen, realiseren en onderhouden van een open LoRaWAN netwerk in de provincie Utrecht, waardoor de ontwikkeling van innovatieve applicaties en diensten mogelijk wordt gemaakt (Smart city).	€ 35.000,-	€ 105.000,-	ecosysteem ¹
Campus Party Techfestival voor studenten en startups, gericht op de maatschappelijke en economische relevantie rond technologie en ondernemen.	€ 300.000,-	€ 2.400.000,-	ecosysteem ¹
U-zelf - Utrecht als modelregio voor zelfmanagement Positioneren van Utrecht als modelregio voor zelfmanagement, door ontwikkeling en consolidatie van een hoog-competitief regionaal open innovatie landschap (ecosysteem) waar bedrijven, onderzoekers, beleidsmakers, zorgprofessionals, overheden en burgers/patiënten samenwerken aan grensverleggende diensten en producten op het gebied van zelfmanagement.	€ 835.000,-	€ 4.323.000,-	€ 6 mln.
Zorgpact Midden-Nederland Het Zorgpact Midden-Nederland zal breed toepasbare kennis en toepassing in concrete projecten opleveren over nieuwe competenties en nieuwe beroepen in de zorg (e-health, serious gaming en zelfmanagement in de zorg).	€ 247.000,-	€ 741.400,-	€ 1,5 mln.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

INITIATIEF	BIJDRAGE PROVINCIE UTRECHT	TOTALE OMVANG INITIATIEF	SECUNDAIR UITGELOKTE INVESTERINGEN
Booster - iLab Voor betere ontsluiting van specifieke onderzoeksinfrastructuur en expertise op het USP (bv. iLab) en het opzetten van nieuwe business modellen voor PPS.	€ 500.000,-	€ 1.925.000,-	ecosysteem ¹
Kennisevenementen als katalysator Meer kennisevenementen passend bij de EBU agenda naar de regio Utrecht halen als katalysator voor meer werkgelegenheid, sterke reputatie van de regio en internationale vernetwerking van de regio Utrecht.	€ 350.000,-	€ 1.391.000,-	€ 2,3 mln.
MIT-regeling Regeling opgezet door Rijk en provincie Utrecht waar MKB'ers terecht kunnen met initiatieven die bijdragen aan een groenere, gezondere en slimmere regio Utrecht. Het gaat hierbij om MIT-Innovatieadviesprojecten, MIT haalbaarheidsprojecten en MIT R&D Samenwerkingsprojecten.	€ 1.000.000,-	€ 2.000.000,-	€ 6 mln.
Smart Solar Charging - Regio Utrecht Versneld naar de markt brengen van de innovatieve product-dienstcombinatie SSC. Dit betreft een zon- en behoeftegestuurd vehicle-to-grid laadsysteem, bestaande uit hardware en software, in combinatie met deelauto's en PV-systemen.	€ 1.474.000,-	€ 3.697.811,-	€ 6 mln. ²
Pazio Het uitrollen van PAZIO als digitale common ground (nutsvoorziening) door samenwerking tussen ICT partijen en zorgaanbieders, zodat burgers de regie over hun eigen zorg kunnen gaan voeren.	€ 800.000,-	€ 3.200.000,-	€ 7,5 mln. ³
REGenerative MEDicine crossing Borders (RegMed XB) In REGMED XB werken straks verschillende gezondheidsfondsen, wetenschappers, ondernemers en artsen in Nederland samen aan nieuwe oplossingen voor patiënten met diabetes, nierziekten en osteoarthritis (artrose). In een volgende fase sluiten Belgische instituten aan.	€ 850.000,-	€ 2.550.000,-	€ 18,4 mln. ³
Totaal	€ 6.466.000,-	€ 22.567.211,-	€ 48,45 mln.

1. Onder ecosysteem wordt verstaan dat de investering een bijdrage betreft aan de versterking van het ecosysteem in de regio Utrecht en niet direct leidt tot uitgelokte investeringen en werkgelegenheid, anders dan de investering zelf.
2. De bijdrage aan Smart Solar Charging betreft een financiering vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO).
3. De cursief gedrukte initiatieven zijn nog in behandeling, maar door EBU al wel goedgekeurd om voor financiering in aanmerking te komen.

2.2 Healthy Urban Living

Healthy Urban Living (HUL), ofwel: gezond leven in een stedelijke omgeving, is sinds vorig jaar het overkoepelende thema van de regio. De druk op de regio neemt toe; tot 2050 groeit het aantal huishoudens in de regio Utrecht met 42%. Wil de regio leefbaar blijven of worden, dan moet er aandacht zijn voor zaken als luchtkwaliteit, afval, energieverbruik en mobiliteit, maar zeker ook de menskant, zoals gezondheid en stressfactoren door geluid, hitte, drukte en onveiligheid. Dit vraagt om slimme oplossingen en een integrale aanpak, waarbij ruimtelijke aspecten samenvallen met systeemvraagstukken hoe een stad integraal te plannen en te managen.

In de regio Utrecht is men al volop bezig met het thema. In samenwerking met partners heeft EBU Research HUL-initiatieven in de regio in kaart gebracht. Dit heeft geresulteerd in een lijst van [ongeveer 150 initiatieven](#), die de komende tijd alleen maar aangevuld zal worden. Een voorbeeld van een dergelijk initiatief is het op 30 september gelanceerde We Drive Solar; 150 deelauto's met een actieradius van 300 kilometer, op zonne-energie, die bovendien een hele wijk van energie kunnen voorzien. (lees meer op p.14)

Globaal genomen tekenen zich in de onderlinge samenhang van deze HUL-initiatieven drie sporen af:

- Stad tot leven brengen met data;
- De mens weer centraal;
- De collectieve intelligentie van de bewonersgebruiken.

Stad tot leven brengen met data

Met data, dataplatformen en daarbij behorende beslismodellen kan de stad tot leven worden gebracht. Hiervoor zijn infrastructuren nodig waarmee de stad data gaat produceren. Dit soort systemische benaderingen zijn relatief eenvoudig te ontwikkelen en te implementeren, en vinden nu al toepassing in de wereldmarkt.

Dit wordt bijvoorbeeld al gedaan met het programma Usens, een consortium opgebouwd onder aanvoering van TNO, waar energie, lucht en afval samenkomen. Usens bouwt een sensorisch netwerk dat allerlei data verzamelt en toevoert aan een decision support systeem. Er wordt nu al gewerkt aan vier toepassingen: mobiliteit, health, milieu monitoring en data-analyse als algemeen concept. Tegelijkertijd wordt vanuit de Universiteit Utrecht een datahub geleverd waar een decision support systeem aan gekoppeld kan worden, zoals dat van Usens. In de datahub zit modellenkennis vanuit de geoscience, waarmee de datahub gebruikt kan worden om integrale beslissingen te nemen over energiegebruik, uitstoot van fijnstof en andere milieu-effecten.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

De mens weer centraal

De mens-kant mag niet uit het oog verloren worden. "Cold tech, warm touch"; het gaat uiteindelijk om kwaliteit, om mensen en niet om technologie. Het draait om de vraag: hoe maken we het menselijk? Gezondheid is in de regio een breed spoor dat op meerdere punten raakt aan HUL. De belangrijkste thema's zijn zelf-management en voedselveiligheid. Vanuit RIVM beschikken we over een enorme hoeveelheid kennis over menselijk gedrag in relatie tot gezondheid. Door deze te combineren met games en eHealth zijn we in staat een indrukwekkend spoor aan zelfmanagementproducten te ontwikkelen en wereldwijd te vermarkten.

De collectieve intelligentie van de bewoners gebruiken

Experimenteeruimte en playgrounds zijn belangrijk om initiatieven van de grond te krijgen en diensten en

producten te ontwikkelen en te testen. Het Stationsgebied, het nieuwe centrum van Utrecht, is daarvan een goed voorbeeld. In deze experimenteeruimtes draait het om de kracht van de community.

Healthy Urban Living is van en voor mensen. Dat is complex en vernieuwend. De stad moet uitnodigend zijn (engaging), de stad moet speels zijn (playfull) en je moet je er welkom en comfortabel voelen. Veiligheid, voorkomen van over-organisatie en privacy zijn aspecten die in de gaten moeten worden gehouden als het gaat om de mens-kant. Met living labs creëren we experimenteeruimte om ook de mens, de inwoner, de burger zelf met de data te laten spelen. Om te ervaren dat het niet eng is maar er meerwaarde voor de individu en ook voor de gemeenschap in zit. Tegelijkertijd kan vanuit de overheid geëxperimenteerd worden met nieuwe diensten richting lokale bewoners.

In bijlage 2 vindt u de Healthy Urban Living infographic.

Economic Board Utrecht

Algemeen

November '15

November '15

Voorzitter VNO-NCW Hans de Boer bezoekt regio Utrecht: opgedane inspiratie en inzichten worden meegenomen in landelijke lobby

Aftrap 'Zorgpact Midden Nederland': richt zich op de impact van zorginnovatie op zorgberoepen

Maart '16

Maart '16

Maart '16

'Techniekpact On Tour in Utrecht': stimuleert regionale samenwerkingen, tussen onderwijs en bedrijfsleven, op het gebied van techniek

Ondertekening convenant voor structurele samenwerking tussen U10 en EBU

Publicatie 'Omgevingstrends en SWOT-analyse Utrecht': trends op het gebied van economie, technologie, samenleving en bestuur vertaald naar kansen en bedreigingen

Mei '16

Juni '16

Oktober '16

'Campus Party Utrecht': hét technologiefestival waar alles rondom techniek, innovatie, creativiteit, wetenschap, ondernemen samenkomt

BinBang, Matrasrecycling Europe BV en Lifeguard ontvangen bijdrage uit 'Groen, Gezond, Slim Fonds'

'Get Connected Jaarcongres' met als thema: Healthy Urban Living

info@economicboardutrecht.nl

EBU
ECONOMIC
BOARD
UTRECHT

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3 Voortgang in de domeinen

2.3.1 Groen

De verstedelijking van de regio vraagt extra aandacht voor een gezond binnen- en buitenklimaat, schone lucht en slim gebruik van duurzame energie. Dit vereist renovaties van bestaande bouw, maar ook duurzame, circulaire demontage en vervangende nieuwbouw. EBU daagt marktpartijen uit om met integrale oplossingen te komen, schaalbaar naar de rest van de wereld.

De EBU-actielijnen binnen het domein Groen zijn gericht op versnelling van de energietransitie en totstandkoming van een circulaire economie. Inwoners van leefbare en groene steden zullen uiteindelijk technologieën, materialen en aanwezige kennis op een slimme manier gebruiken en economisch en ecologisch duurzame keuzes maken. Om de groene economische markten te ontsluiten, werkt EBU vanuit een crosssectorale benadering, waarin technologische, financiële, organisatorische en juridische kennis bijeen wordt gebracht in (nieuwe) allianties, via de volgende actielijnen:

- Energiepositief wonen en werken
- Circulaire economie
- Integrale gebiedsontwikkeling

Economic Board Utrecht

Highlights domein Groen

November '15

Januari '16

U10 tekent met 15 wethouders de 'LOI Smart Solar Charging: samen werken aan de uitbouw van een regionaal energiesysteem

Het NLII-rapport 'Toets op businesscase van NOM-woningen' concludeert: de businesscase voor NOM-laagbouw corporaties is rendabel en financieerbaar

Juni '16

Juni '16

Mei '16

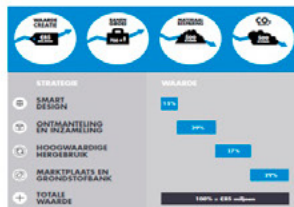
'NOM Alliantie Utrecht' gaat van start: samen werken aan energieneutrale woningen

Regio Utrecht tekent 'Green Deal Cirkelstad': kennisdeling rondom circulaire initiatieven op gebouw- en gebiedsniveau

Bijeenkomst 'Building Circular Region Utrecht' op Campus Party

Juni '16

Juli '16

September '16

Meet up 'NOM Alliantie Utrecht', met als thema: versnellen van nul-op-de-meter laagbouw

TNO levert economische verkenningen 'Circulaire potentie regio Utrecht' op

We Drive Solar maakt mobiliteit van de toekomst toegankelijk voor groot publiek in de regio Utrecht

irene.tendam@economicboardutrecht.nl

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Energiepositief wonen en werken: Regionale Energie Alliantie

Natuurlijke bronnen raken op, terwijl de huidige maatschappij nog steeds grotendeels afhankelijk is van fossiele energie. Steden verbruiken maar liefst 75% van alle natuurlijke hulpbronnen. Radicale energietransitie is noodzakelijk om steden leefbaar te houden. In de regionale Energie Alliantie werken verschillende partijen samen (waaronder gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort, UTHUIS, provincie Utrecht, Natuur en Milieufederatie Utrecht en EBU) om kansen voor de regio op het gebied van energietransitie te benutten en te versnellen.

De Regionale Energie Alliantie kent de volgende speerpunten:

- "Nul-op-de-meter" woningen;
- Energieneutrale kantoren
- Maatschappelijk vastgoed Scholen;
- Energiesystemen van de toekomst (Smart Solar Charging)
- Maatschappelijk vastgoed Zorg;
- Grootschalige zon
- Gebiedsgerichte aanpak

De voortgangsrapportage focust op de EBU-prioriteiten nul-op-de-meter, energieneutrale kantoren en scholen, en energiesystemen van de toekomst (Smart Solar Charging).

Nul-op-de-meter woningen

Nul-op-de-meter-renovaties, die leiden tot een comfortabel huis zonder energiekosten en die worden gefinancierd vanuit de huidige energierekening, raken diverse stakeholders. Samen met stakeholders versnelling in de uitrol van nul-op-de-meter woningen aanjagen, bleek dan ook een zeer complex proces. Daarom werden samen met stakeholders de contouren van een organisatie Stroomversnelling Utrecht uitgewerkt: een organisatie die gedurende drie jaar inspanningen levert om tot een volwassen markt te komen en een onafhankelijke rol kan spelen tussen regionale stakeholders. Er bleek echter onvoldoende draagvlak te zijn om gezamenlijk te investeren in een dergelijke constructie.

Als alternatief hebben provincie Utrecht en EBU in het voorjaar van 2016 de [NOM Alliantie Utrecht](#) opgericht.

Samen met de NMU en de kwartiermakers en in afstemming met gemeente Utrecht, gemeente Amersfoort, UTHUIS en 033-energie verbindt de NOM Alliantie Utrecht pilots in de regio, om met de betrokkenen te ontdekken wat werkt en wat niet en om successen verder uit te bouwen. NOM Alliantie Utrecht brengt samenhang aan tussen bestaande initiatieven, spoort nieuwe initiatieven in een vroege fase op, ondersteunt deze waar nodig en zoekt aanknopingspunten om te komen tot de 'onvermijdelijkheid' van grootschalige NOM-renovaties. De NOM Alliantie Utrecht organiseert meet-ups en verstuurt regelmatig een nieuwsbrief naar ruim 500 stakeholders.

Naast de regionale projecten van de landelijke Stroomversnelling ontstonden enkele veelbelovende projecten in de regio. Deze kwamen echter moeilijk van de grond. Bouwbedrijven kregen de businesscase nog niet sluitend, waren onvoldoende transparant over de onrendabele top of toeleveranciers konden nog geen prestatiegarantie bieden. Het verwachtingsmanagement hierover naar bewoners en overige ketenpartners liet nog te wensen over.

Om het aanbod van proposities voor NOM-renovaties te versnellen, zijn gesprekken gevoerd met bouwbedrijven en de Europese Investerings Bank. Door arrangementen voor voorgefinancierd aanbod te ontwikkelen, kan industriële productie op gang worden gebracht waarmee betaalbare en betrouwbare proposities binnen bereik komen. Grote bouwbedrijven gaven aan dat de financiering van dergelijke productie geen probleem is. Volgens hen ligt het kantelpunt voor versnelling bij de vraagzijde: een grotere vraag leidt tot kostenreductie en een sluitender businesscase.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

De meet-up NOM Alliantie Utrecht van 27 juni stond in het teken van het versnellen van nul-op-de-meter laagbouw, vanwege de bevestigde business case (zoals te lezen in het kader). Vraagtekens zetten bij nut en noodzaak van nul-op-de-meter laagbouw was niet meer nodig. Deelnemers richtten zich op concretisering: hoe zijn haalbare businesscases samen te stellen en wat is daarvoor nodig. Daarbij werd rekening gehouden met het feit dat transitie tijd kost, dat aanzienlijke kostenreductie op zich laat wachten en dat de eerste innovatieve bewoners nog te maken zullen krijgen met kinderziektes. Deelnemers (waaronder provincie Utrecht, gemeente Utrecht, Trebbe Bouw, De Verduurzamers en

EBU) omarmden het aanbod van de Jaarbeurs Utrecht: gezamenlijk een 'Nul-op-de-Meter clubhuis' realiseren, centraal op het Jaarbeursterrein. Het wordt een open ontmoetingsplek voor professionals uit het hele land die met NOM bezig zijn. Dit ten behoeve van kennisdeling, matchmaking en het inspireren van de woonconsument die daar dagelijks passeert.

Energieneutrale kantoren

Kantoren zijn goed voor 10% van het totale energieverbruik in de regio Utrecht. Veel besparings- en opwekpotentieel is nog onbenut, waardoor rendabele investeringen uitblijven en CO2-doelstellingen niet worden behaald. Diverse banken bieden sinds dit jaar gunstige financieringsvormen voor kantooreigenaren die willen verduurzamen. Een duurzaam kantoor is immers couranter op de verhuur- en beleggingsmarkt en vormt voor banken een minder groot risico. Bovendien zijn er diverse fiscale regelingen die nauwelijks worden benut. Daarnaast is 40% van de energiebesparing bij kantoren te behalen met maatregelen die zich binnen vijf jaar terugverdienen.

Het momentum lijkt er dan ook naar om deze kansen op grote schaal te verzilveren en toch gebeurt het nog niet. Climate KIC heeft daarom in opdracht van EBU onderzoek gedaan naar de aanknopingspunten voor versnelling bij het realiseren van energieneutrale kantoren. Beleggers spelen hierin een centrale rol; zij bezitten circa 60% van de kantoorgebouwen. Zij cerhuren de kantoren en zijn zelf geen gebruiker. Verhuurders bewegen pas als de huurder hier om vraagt; de huurder wacht op de verhuurder.

EBU neemt naar aanleiding van het onderzoek in het najaar van 2016 het initiatief om samen met stakeholders te verkennen welke concrete acties en samenwerkingen de transitie naar energieneutrale kantoren kunnen versnellen. De value case gezonde en productieve kantoren is hierbij de stip op de horizon, inspelend op natuurlijke investeringsmomenten en gebruikmakend van kennis en ervaring van best practises, bestaande fiscale regelingen, innovatieve financieringsarrangementen en organisatie modellen. Dit vereist organisatie van slimme samenwerking met de 'trusted parties' van de kantoor-eigenaar (vastgoedfinanciers, vastgoedbeheerders, investment managers, makelaars etc.), als ook de partners van de Regionale Energie Alliantie.

Nul-op-de-meter rendabeler dan label B

Dit voorjaar bevestigde het onafhankelijke rapport Toets op businesscase van NOM-woningen (Nederlands Investeringsinstituut (NLI), 2016) dat bij laagbouw renovaties naar energielabel B voor een minder duurzaam businessmodel zorgen dan NOM-renovaties. Belangrijkste drivers hiervan zijn (1) de verlenging van de levensduur van de woning en (2) de additionele huurinkomsten (huurverhoging of Energie Prestatie Vergoeding). Vanaf 1 september 2016 mag de verhuurder een maandelijkse vergoeding aan de huurder in rekening brengen als de woning dusdanig is uitgerust dat met de aanwezige energielevering en energiebesparende voorzieningen de woning een nul-op-de-meter woning is. De Energie Prestatie Vergoeding wordt als (nieuw) onderdeel in rekening gebracht naast de huurprijs en de servicekosten.

Gefinancierd in 2016: Smart Solar Charging

De Utrechtse wijk Lombok had in juni 2015 een wereldprimeur met de eerste Vehicle-to-Grid laadpaal: een slimme laadpaal voor alle elektrische auto's die uit zon opgewekte elektriciteit zowel kunnen laden als opslaan voor later gebruik. Op vrijdag 27 november 2015 zetten wethouders uit vijftien gemeenten uit de regio Utrecht hun handtekening onder de ambitie om dit uit te bouwen tot een regionaal energiesysteem. De regio Utrecht wil duizend van deze Smart Solar Charging-laadpunten realiseren. Ook mikken de initiatiefnemers en de vijftien gemeenten (Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Vianen, Wijk bij Duurstede, Woerden en Zeist) op het realiseren van duizend elektrische deelauto's en tienduizend gekoppelde zonnepanelen.

Het initiatief 'Smart Solar Charging regio Utrecht' ontvangt ook een omvangrijke bijdrage uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO); de aanvraag hiervoor werd succesvol opgesteld door het Utrecht Sustainability Institute (USI). Het doel van het initiatief is het versneld naar de markt brengen van het zon- en behoeftegestuurd vehicle-to-grid laadsysteem (hard- en software), in combinatie met elektrische deelauto's en PV-systemen. Met behulp van dit 100% schone mobiliteitssysteem wordt de realisatie van een duurzaam lokaal energiesysteem mogelijk. De EFRO-bijdrage maakt het mogelijk om de reeds opgeleverde proofs of concepts in vijf verschillende proeftuinen (Utrecht Science Park, stationsgebied Utrecht, Driebergen-Zeist, Utrechtse Heuvelrug en Houten) in real-life omstandigheden te integreren, testen, monitoren en toe te spitsen op uiteenlopende gebruiksprofielen en markten. In het initiatief wordt Smart Solar Charging uitgerold op de residentiële markt en doorontwikkeld tot geïntegreerde systemen voor de zakelijke markt, mixed-use gebieden en grootschaliger opslag. LomBoxNet staat in het middelpunt van de belangstelling: minister van Binnenlandse Zaken Plasterk, VNO NCW-voorzitter De Boer en de Belgische voormalig minister van Energie Turtelboom brachten een werkbezoek. Ook verwelkomde Lombok handelsdelegaties uit o.a. China, Frankrijk en Zweden.

Met de opening van de inschrijving van [We Drive Solar](#) is het initiatief op 30 september 2016 een nieuwe fase ingegaan. We Drive Solar is de nieuwe naam voor een 100% elektrische auto met een actieradius van 250 tot 300 kilometer, die bovendien deel uitmaakt van een wijkenergiesysteem op zonne-energie. Schone elektrische mobiliteit wordt toegankelijk voor een groot publiek door de kosten onder gebruikers te delen. Alle bewoners, bedrijven en organisaties in de provincie Utrecht kunnen deelnemen. Met de 150 auto's van We Drive Solar in combinatie met Smart Solar Charging geven we een belangrijke invulling aan een leefbare stad, verantwoorde economische groei, schone lucht, minder auto's in de stad en voorkomen we kostbare investeringen in het stroomnet. Voor de opstart van dit initiatief is een financiële bijdrage aan de Stichting We Drive Solar verleend vanuit het VERDER-programma Mobiliteit in Midden Nederland.

Toekomstbestendige scholen

In het initiatief toekomstbestendige scholen hebben de schoolbesturen BCOU uit Utrecht en die van het primair onderwijs uit Amersfoort, EBU en een expertgroep (bestaande uit Sweco, Rebelgroep, Aldus bouwinnovatie, Platform31, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, AHB Consultancy, Boot advocaten en Triodos Bank) in 2015 de handen ineen geslagen om bestaande scholen door nieuwbouw of renovatie frisser, duurzamer en toekomstbestendig te maken. Er was behoefte aan vernieuwende financierings- en samenwerkingsvormen, waardoor het veelgenoemde struikelblok (geen of onvoldoende geld) wordt getackeld. Doel van het initiatief was het bundelen van de vraag, waardoor het mogelijk wordt ook private investeerders aan te trekken en marktpartijen uit te dagen op integrale proposities en kostenreductie.

In de ambitieworkshop bij de start van het initiatief werd schoolbesturen en gemeentes gevraagd gezamenlijk ambities te bepalen voor de scenario's nieuwbouw, grootschalige renovatie en onderhoud. De ambities van de scenario's nieuwbouw en grootschalige renovatie zijn vertaald in duurzaamheidspakketten. De ambitie voor het nemen van duurzaamheidsmaatregelen bij onderhoud bleek echter zo schoolafhankelijk dat deze niet naar een gemiddeld scenario vertaald kon worden.

Om vervolgens de businesscase en de financierbaarheid van de duurzaamheidspakketten te berekenen, waren exploitatiegegevens nodig van de schoolgebouwen. Dit bleek erg complex en tijdrovend, waardoor het initiatief is vertraagd. Ook de beslissing van schoolbesturen om daadwerkelijk met de verduurzaming van concrete schoolgebouwen aan de slag te gaan, liet op zich wachten; de timing was moeilijk voorspelbaar. De relaties en formele afspraken tussen en beslissingsbevoegdheid van gemeenten en schoolbesturen bleken voor het expertteam lastig te doorgronden. Daarnaast liepen de opvattingen over verantwoordelijkheden van gemeenten en schoolbesturen onderling sterk uiteen. Door deze factoren bleek het niet mogelijk om tot vraagbundeling te komen.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Inmiddels ondersteunt het projectteam het renovatieproces van een aantal individuele scholen in Utrecht. Ook hebben er gesprekken gericht op samenwerking plaatsgevonden met de gemeenten Nieuwegein, Soest, De Bilt en Houten. Samenwerking met Hilversum wordt momenteel geconcretiseerd. Bovendien zijn de financieringsarrangementen 'waarborgfonds scholen', 'bundeling scholen in een DBFMO prestatiecontract' en 'huren als eigenaar' nader uitgewerkt. Tot slot verkennen NIA, de PO-en VO-raad, het ministerie, Platform 31 en Sweco, in samenwerking met investeerders, de mogelijkheden van de oprichting van een scholenloket

Circulaire economie

Om een transitie van een lineaire economie ('take, make, waste') richting een circulaire economie te maken, moeten producten herontworpen worden en grondstofstromen zo hoogwaardig mogelijk in de kringloop worden teruggebracht. Dit biedt potentieel grote kansen op economisch, sociaal en milieugebied. Gemeente Utrecht, Amersfoort, de U15, Natuur en Milieufederatie Utrecht, provincie Utrecht, Utrecht Sustainability Institute en EBU hebben de handen ineen geslagen in het [Utrechtse Cirkelregio Programma](#). De [kennisbank van Cirkelregio Utrecht](#) geeft een overzicht van de kansrijke grondstofstromen en van huidige best practices in de regio op dit gebied.

Circulaire bouw/demontage

De economische onderbouwing van TNO van de circulaire potentie in de regio Utrecht van dit jaar onderstreept de grote maatschappelijke en economische kansen voor circulaire bouw/demontage in de regio: € 180 mln toegevoegde waarde per jaar en 1.500 extra banen.

Samen met tien partijen heeft EBU de handen ineen geslagen om een propositie voor het hergebruik van bouwmaterialen te ontwikkelen. Om de haalbaarheid van een businesscase voor een online platform voor hergebruik (BouwMarktPlaats) te verkennen, zijn de value- en businesscases voor vijf veel vrijkomende bouwmaterialen berekend. Vier bedrijven hebben vervolgens besloten om gezamenlijk te investeren in de uitwerking van de vervolgfase. Deze fase zal rond het einde van 2016 worden afgerond.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Samen met Royal HaskoningDHV, BOOT ingenieursbureau en Hogeschool Utrecht heeft EBU de ambitie geformuleerd om te komen tot circulair beheer van de openbare ruimte. De partijen hebben zich gecommitteerd om gezamenlijk een aanpak te ontwikkelen om invulling te kunnen geven aan die ambitie. Met provincie Utrecht is afgesproken dat de provinciale weg N212 als casestudy zal dienen. De huidige trajectaanpak zal worden vertaald naar een circulaire aanpak, waarbij de focus ligt op het doen van de juiste uitvraag, het bevorderen van ketensamenwerking, nieuwe businessmodellen, synergie met de omgeving en het monitoren van kosten en baten vanuit het perspectief van verschillende stakeholders.

Tijdens de bijeenkomst Building Circular Region op Campus Party op 27 mei hielden 12 'circulaire allianties' een pitch voor hun initiatief in de Circulaire Arena. Een panel van experts met zeer diverse expertise dacht mee over volgende stappen of mogelijke alliantiepartners, of bood aan om zelf een rol te gaan vervullen in de alliantie. De oogst: waardevolle adviezen van betrokken experts en concrete toezeggingen van bestuurders.

Op 17 juni 2016 werd de Green Deal Cirkelstad getekend met veertig organisaties uit de regio Utrecht. De organisaties committeren zich aan het delen van kennis en het bespreken van de voortgang inzake circulaire initiatieven op gebouw- en gebiedsniveau. Voor EBU is dit een interessant platform om schaalbare propositities op te sporen en naar investeerders toe te leiden.

Integrale gebiedsontwikkeling

Op gebouwniveau bestaan vele voorbeelden van vergroening met steeds vaker ook aandacht voor comfort en gezondheid. Om grotere stappen te kunnen maken in de transitie om te komen tot de meest leefbare economie van Europa, dient echter op gebiedsniveau met integrale groene, gezonde en slimme oplossingen te worden gewerkt. Het Utrechtse stationsgebied heeft al de status van Smart Sustainable District: een door de EU erkende proeftuin voor slimme, duurzame verstedelijking. Utrecht Science Park heeft dezelfde potentie en ambitie. Initiatieven binnen deze actielijn zijn gericht op het ontwikkelen en concretiseren van iconische proeftuinen.

Samen met stakeholders scout EBU binnen deze actielijn vooral kansen. De stippen op de horizon zijn hier CO2-neutrale gebieden en middels kantorentransformatie naar groen en gezond wonen. Activiteiten zijn hier vooral het koppelen van partijen aan gebieden met ambitie (Utrecht Oost, Rijnhuizen, stationsgebieden Utrecht, Amersfoort, Driebergen-Zeist) en het in de etalage zetten van aansprekende propositities (tijdelijke transformatie van kantoren naar studentenwoningen, Healthy Living LAB 'Transformatie gezond wonen' etc.).

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3.2 Gezond

Het uitgangspunt van het domein Gezond is Positieve Gezondheid, naar het onderzoek van Machteld Huber en het instituut for Positive Health. Dit nieuwe gezondheidsconcept staat voor een integrale kijk op gezondheid en wordt in de regio breed omarmd. Gezondheid wordt hierbij gezien als het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale levensuitdagingen om te gaan en zoveel mogelijk eigen regie te voeren. Binnen het domein Gezond wordt door de EBU gewerkt aan de voorwaarden die hiervoor nodig zijn, zodat uiteindelijk iedere inwoner van de regio Utrecht twee gezonde levensjaren aan het leven kan toevoegen.

Om dit te bereiken zijn nieuwe vormen van samenwerking nodig. Het resultaat hiervan is veelal indirect (minder zichtbaar), maar is zeker voelbaar. Men weet elkaar beter te vinden en is meer bereid om samen te werken in de regio, zo bleek ook tijdens de Get Connected van 13 oktober 2016. Er zijn steeds meer cross-overs met andere domeinen, gemeenten en kennisinstellingen, bedrijfsleven met zorgverleners en andersom. Om bovenstaand doel (twee gezonde levensjaren) te bereiken, werkt EBU aan de volgende actielijnen:

- Zelfmanagement
- Langer zelfstandig wonen
- Innovatieve interventies

SilverFit / Robert van den Berge

Economic Board Utrecht

Highlights domein Gezond

November '15

Januari '16

Lancering platform
'Zorginnovatie.nl': een
landelijke database waar vraag
en aanbod van zorginnovaties
bij elkaar worden gebracht

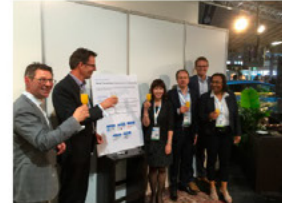
Studiereis 'Sociaal
Bunnik': voor inspiratie
op het gebied van
vernieuwing en
samenwerking in de zorg

Juni '16

Mei '16

Mei '16

Regiodag eHealth EU:
versterken van regionale
samenwerking en
verspreiding van
zorginnovaties

Ondertekening 'City
Deal Health Hub
Utrecht' tijdens Campus
Party

Taiwanese SquareX
gaat samenwerking aan
met regio Utrecht om
langer comfortabel en
zelfstandig thuiswonen
mogelijk te maken

Juni '16

September '16

Oktober '16

Lancering 'UZELF zelf-
management
programma Utrecht':
aanjagen van innovaties
op het gebied van
zelfmanagement

Universiteit Utrecht en
EBU organiseren i.s.m.
de Europese Commissie
de EU Roadshow 'Age
Friendly Houses'

Aftrap 'The Healthcare
Innovation Center'
(THINC): brengt
zorginnovaties
in de dagelijkse
praktijk

Gezond: jelle.vanderweijde@economicboardutrecht.nl

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Zelfmanagement

Zelfmanagement maakt mensen bewuster van bijvoorbeeld leefstijl, voeding, het eigen netwerk en stress. Het uitgangspunt hierbij is mensen meer regie leveren over hun eigen gezondheid. Het omarmen van innovaties blijkt echter lastig; mensen zijn vaak behoudend en terughoudend.

EBU heeft samen met de gemeente Utrecht en het UMCU zelfmanagement op de kaart gezet in de regio. Hiervoor heeft EBU gesprekken gevoerd, het netwerk verbonden en allianties gevormd. Het resultaat daarvan is dat verschillende partijen nu samenwerken en zelf het initiatief nemen voor initiatieven als het programma Uzelf en de samenwerking in Leidsche Rijn op gezondheid.

Het unieke model van de regio, waarbij:

- het beleidskader voor zelfmanagement op orde is (gemeente staat achter 'zelfregie' en de U10 geeft met de city deal ook aan achter zelfmanagement te staan)
- integrale interventies worden ontwikkeld en gepleegd
- Human capital geagendeerd is (cross-over Zorgpact)

wordt nu al als voorbeeld voor andere regio's gezien. Dit is mede vanuit EBU geïnitieerd en samen met de stakeholders opgepakt.

In een cross-over met het domein Human Capital Agenda is het Zorgpact Midden-Nederland tot stand gekomen. Meer hierover leest u op p.39.

Gefinancierd in 2016: Uzelf

Het doel van het programma Uzelf is innovatie op het gebied van zelfmanagement realiseren. Samen met UMC Utrecht, de Hogeschool Utrecht, Raedelijk, Rabobank en OneShoe heeft EBU dit tot een start weten te brengen.

Uzelf is een programma, waarin kennis en innovatie, ondernemers, kennis- en zorginstellingen bijeenkomen om tools te ontwikkelen, waarmee burgers en patiënten meer regie krijgen over hun gezondheid. Door het Uzelf-programma worden op basis van bestaande en nieuwe validatiemethoden de juiste businessmodellen en businesscases ontwikkeld. Concreet biedt Uzelf vraaggestuurde professionele begeleiding van idee tot implementatie zodat innovaties niet alleen werkzaam en aantrekkelijk zijn, maar ook daadwerkelijk de eindgebruiker bereiken.

Tijdens de Europese eHealth week in juni in Amsterdam heeft de minister van VWS, Edith Schippers, haar waardering en ondersteuning uitgesproken door het medeondertekenen van de alliantie Uzelf.

Naast het vormen van het consortium, waarbij EBU een belangrijke rol gespeeld heeft, en de toekenning van provinciale bijdrage, is een eerste resultaat een gestroomlijnde aanpak voor ondernemers en innovatoren.

City Deal Health Hub

EBU was ook betrokken bij de totstandkoming van de City Deal Health Hub. In mei 2016 tekenden Utrechtse partners met de ministeries van EZ, VWS en OCW tijdens Campus Party de Citydeal Health Hub. De ambitie uit de deal is onder andere: "Utrecht één van de modelregio's voor zelfmanagement van gezondheid. Een breed gedragen en integraal programma voor onderzoek, toepassing en ondernemerschap op het gebied van zelfmanagement". Namens de regio tekenden de gemeenten Utrecht, De Bilt en Driebergen-Zeist, provincie Utrecht, Utrecht Science Park, UtrechtZorg, UMC Utrecht, de Hogeschool Utrecht en EBU.¹

¹Voor meer informatie op de city deal Health Hub zie :
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2016-45222.html>

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Voorgedragen voor financiering in 2016: PAZIO

In 2015 verkregen alle patiënten van het UMC Utrecht toegang tot hun medisch dossier. Inmiddels is bijna 40% van alle huisartsen aangesloten op PAZIO, zodat zij het kunnen aanbieden aan hun patiënten. Momenteel heeft 35% van de patiënten in Utrecht de mogelijkheid voor het inzien van medische gegevens van de huisarts via PAZIO; dit groeit in 2018 naar verwachting meer dan 50%.

EBU heeft bijgedragen aan verbinding en bekendheid van PAZIO. Via het netwerk van de EBU heeft nu ook gemeente Hilversum plannen om PAZIO in te zetten (een aanvraag hiervoor loopt). ZonMw heeft reeds een bijdrage beschikbaar gesteld voor opschaling PAZIO: van lokaal naar regionaal en landelijk gezondheidsportaal.

Health impact bond

Dankzij de EBU is de discussie aangezwengeld over Health Impact Bonds (HIB) in de 1e lijns gezondheidszorg, als oplossing om preventie van zorg en ziekte op gang te brengen. EBU heeft bovendien het instrument geïntroduceerd bij de betrokken partijen in Leidsche Rijn, zijnde de Julius Gezondheidscentra, en heeft de mogelijkheden verkend om HIB daar daadwerkelijk in te zetten, samen met de Society Impact organisatie en gemeente Utrecht. Naast introductie van het instrument en het samenbrengen van partijen heeft EBU samen met de gemeente Utrecht ook het proces met een (beperkte) financiële bijdrage op gang gebracht.

Gezondheidspolis

eHealth en zelfmanagement richten zich voornamelijk op preventie van zorg, voorkomen en uitstel van complicaties. Veel onderzoek heeft aangetoond dat leefstijl van grote invloed is. Daarom worden oplossingen ontwikkeld die inzetten op gedragsbeïnvloeding en nudging. Het huidige zorgsysteem kent echter geen financiering voor preventie: die valt letterlijk binnen de eigen verantwoordelijkheid van de burger en dus buiten zorgverzekeringswet en WMO. Om dit probleem het hoofd te bieden, is de alliantie 'Alles is gezondheid' samen met EBU en gezondheidscentra in Nijkerk, Nieuwegein en Utrecht een onderzoek begonnen naar de mogelijkheden van een Gezondheidspolis, waarin leefstijladviezen en preventie zijn opgenomen.

Het bereikte resultaat: de businesscase is inmiddels uitgewerkt, de organisatiegraad op orde en de inzet van lokale aanbieders van diensten (bewegen, voeding, stress etc.) is in kaart gebracht. Dit initiatief wordt momenteel onder de aandacht gebracht van zorgverzekeraars en andere financiers van de gezondheidszorg.

Langer zelfstandig wonen

Het vraagstuk hoe ouderen op een veilige en gezonde manier langer thuis kunnen blijven wonen, wordt steeds dringender. Bestaande woningen zijn daar namelijk helemaal niet voor gebouwd en moeten worden aangepast, 'opgeplust', om te kunnen wonen zonder zorg(en). EBU ziet schaalvoordelen door deze aanpassingen te koppelen aan investeringen voor het energieneutraal maken van woningen in een cross-over met het domein Groen.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Smart Leven regio Utrecht

Smart leven is een landelijk programma om opschaling van thuiszorgtechnologie te bevorderen. Implementaties daarvan vinden plaats in verschillende regio's. In de regio Utrecht gebeurt dit in de vorm van het initiatief van EBU: Smart Leven regio Utrecht. In Smart Leven regio Utrecht werkt EBU samen met het nationaal programma Vitaal Thuis (netwerk Vita Valley), dat open standaarden wil ontwikkelen voor thuishetchnologie voor ouderen.

Enerzijds draait het in dit programma voor de regio Utrecht om thuiszorgtechnologie en anderzijds om toekomstbestendigheid; woningen moeten geschikt worden voor langer zelfstandig wonen. EBU heeft ervoor gezorgd dat acht partijen, zoals corporaties, gemeentes en zorgorganisaties hebben aangegeven mee te doen in het initiatief. De volgende twee momenten zijn het afgelopen jaar toonaangevend geweest voor dit initiatief:

Internationale partner: SquareX

Een resultaat in de cross-over met het domein Internationalisering, is de komst van het bedrijf SquareX uit Taiwan. De samenwerking werd in mei bekrachtigd tijdens Campus Party in de Jaarbeurs, in de Utrecht Region-stand. EBU heeft SquareX geïdentificeerd als interessant voor de lokale economie en heeft hen (samen met de gemeente) bedrijfsruimte aangeboden, net als toegang tot het netwerk.

SquareX richt zich specifiek op ondersteuning van langer zelfstandig thuis wonen. Er wordt samen met partijen uit de regio, zoals de Hogeschool Utrecht, een volledig nieuwe product-marktcombinatie ontwikkeld (een slimme klok met aanvullende diensten), die toepasbaar is in Utrecht, maar ook schaalbaar naar heel Nederland. Tijdens de Get Connected op 13 oktober 2016 is de [demo-versie](#) gepresenteerd.

Intentieverklaring duurzame woon/zorgcombinaties

Op 13 oktober is tijdens de Get Connected door verschillende stakeholders een intentieverklaring getekend om een alliantie te vormen om 2.000 tot 4.000 duurzame, levensloopbestendige woningen te helpen realiseren. Toekomstbestendige woningen met geïntegreerde technologie en dienstverlening, gebruikt en ontwikkeld om mensen met zorgbehoeften comfortabel en prettig, langer zelfstandig thuis te laten wonen. Op initiatief van EBU is de coalitie gevormd, met onder andere Senior Care & Cure infrastructure (SCCI), Zilverenkruis On(t)roerend goed in samenwerking met Synthus Achmea vastgoed beheer, Fakton, 033Energie, Stichting Happy Balance en Vivalib.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Innovatieve interventies

Het doel is innovaties sneller en effectiever op te halen en in de markt te zetten waardoor de zorgmarkt aantrekkelijker wordt voor bedrijven. De toepassing van innovaties in regionale proeftuinen is een belangrijke voorwaarde om de innovaties ook getoetst te krijgen in een praktijkomgeving.

Zorginnovatie.nl

Een resultaat over de regiogrenzen heen is de deelname aan Zorginnovatie Nederland en de lancering van www.zorginnovatie.nl. Daarnaast heeft EBU zitting in de jury van de bijbehorende Zorginnovatieprijs. EBU heeft zo zicht en kan zo sturen op innovaties, die passen binnen de drie actielijnen van de EBU en de regio.

EBU is actief als partner binnen Zorginnovatie Nederland en brengt het regionale netwerk in. Daarmee heeft de EBU actief bijgedragen aan de oprichting van zorginnovatie.nl. Het ministerie van VWS heeft de stichting voor de opzet van de community een bijdrage toegekend in het kader van stimuleren van startups en scale-ups in de zorg.

Health games/ validatiemodel applied gaming

Applied gaming in healthcare neemt nog geen grote vlucht, mede door het ontbreken van validatie en een goed distributiekanaal. De Dutch Game Garden heeft samen met de Universiteit Utrecht, de HKU en vele direct betrokken partijen een research framework opgezet dat moet leiden tot een beter inzicht en ontwikkeling van validatiemethoden voor games in health. Hiervoor is belangstelling getoond door zowel ministerie van VWS, als ook de Europese Commissie. EBU volgt deze ontwikkelingen en biedt waar mogelijk ondersteuning, in de vorm van netwerk en verbinding om de uitkomsten ook daadwerkelijk naar de markt te kunnen brengen.

Proeftuin Bunnik

Binnen dit initiatief worden gesprekken gevoerd om nieuwe evolutionaire en vooral ook revolutionaire concrete oplossingen te ontwikkelen in het sociale domein voor de inwoners van de drie kernen: Bunnik, Odijk en Werkhoven. Meer specifiek richt het initiatief zich bijvoorbeeld op: mensen met GGZ-problematiek, eenzaamheid, mensen die een grote zorgvraag hebben en 1e lijnszorg. In januari 2016 heeft de EBU samen met de gemeente Bunnik en de alliantie 'Alles is Gezondheid' een inspiratietour opgezet naar twee gemeentes waar vernieuwing en samenwerking in het sociaal domein al is ingevoerd (Lelystad en Drachten). Samen met zorg- en welzijnsorganisaties en het lokale bedrijfsleven is de gemeente nu een integrale aanpak aan het opzetten die geëffectueerd zal worden in 2017.

Resultaat hiervan is dat partijen met elkaar in contact gebracht zijn (bedrijven en zorg-/welzijnsorganisaties bijvoorbeeld), die elkaar op een andere manier niet zouden hebben ontmoet. Ook bij andere gemeentes is de interesse gewekt om op een dergelijke inspiratietour te gaan.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3.3 Gezond - Life sciences

Het netwerk van Utrecht Life Sciences (ULS) is verankerd in de EBU, als onderdeel van het domein Gezond. Het belangrijkste doel van ULS is innovaties op het terrein van de veterinaire en humane gezondheidszorg te stimuleren. Utrecht Life Sciences is een open innovatienetwerk dat publiek-private samenwerking in opleiding, onderzoek en bedrijvigheid faciliteert. ULS voorziet in gedeelde researchinfrastructuur, zorgt voor het scouten en opleiden van getalenteerde mensen, biedt toegang tot unieke kennis en databases en vergroot de toegang tot externe beurzen en fondsen voor haar partners.

In het brede veld van life sciences & health bouwt ULS samen met EBU voort op de reeds in Utrecht aanwezige unieke sterktes op de volgende kennisdomeinen:

- One Health (infectieziekten mens en dier)
- Kanker
- Regeneratieve geneeskunde
- Voeding en gezondheid

Daartoe onderscheidt het EBU cluster Life Sciences de volgende actielijnen:

- Investerings in de kennisbasis: excellentie en schaal
- Optimaliseren van het regionale starters-, ondernemers- en vestigingsklimaat
- Cross-overs met andere domeinen

Economic Board Utrecht

Highlights cluster Life Sciences

November '15

November '15

Utrecht host het 'International Biofabrication congres': ruim 230 deelnemers uit 29 landen wisselen kennis uit over het 3D-printen van levende cellen

Opening iLABS en kick-off Booster programma op het Utrecht Science Park

**netherlands
centre for
one health**

Juni '16

Mei '16

Mei '16

Ronde tafel NCOH, met ministeries EZ en VWS en bedrijfsleven uit topsectoren LS&H en Agri&Food

Campus Party: plenaire lezing Bernard Munos en workshop 'Open Data in Health'

Ondertekening Convenant Utrecht Science Park – De Bilt: uitbreiding LS-ecosysteem

Juli '16

September '16

September '16

Lancering 'RegMed XB': gezondheidsfondsen, wetenschappers, ondernemers en artsen werken samen aan regeneratieve geneeskunde

Ministeriële aankondiging door VWS inzake oprichting van 'National Antibiotics Development Platform' (NADP)

iLAB wint 'Inspiring Solutions Programme 2016', prijs op wereldcongres van de Internationale Associatie van Science Parken

Life Sciences: freek.vanmuiswinkel@economicboardutrecht.nl

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Investerings in de kennisbasis: excellentie en schaal

Deze actielijn vormt de onderlegger voor de verdere versterking van de excellente kennisbasis. Door te blijven investeren op een beperkt aantal thema's, ontstaat de schaal die noodzakelijk is om de wereldwijde concurrentie om middelen en talent aan te gaan. De Utrechtse kennisbasis staat daarbij nooit volledig op zichzelf. Versterking vindt tevens plaats door bovenregionale en internationale samenwerkingen aan te gaan. Dit gebeurt op basis van een breed gedeelde acquisitiestrategie voor research & development activiteiten.

Acquisitiestrategie Research & Development

In de afgelopen periode is de samenwerking tussen de gemeente Utrecht, de provincie (Invest Utrecht), het Utrecht Science Park en de EBU op het terrein van de acquisitie van kennisintensieve bedrijvigheid versterkt, waarbij op zeer vruchtbare wijze wordt samengewerkt met de NFIA (Netherlands Foreign Investment Agency). Om het profiel en de internationale zichtbaarheid van de Utrechtse regio te vergroten, zijn in samenwerking met de NFIA drie rapportages opgesteld waarin de kansen voor onderzoeks- en ontwikkelingssamenwerking op het terrein van respectievelijk One Health, Medische Technologie en Voeding & Gezondheid voor de regio Utrecht nader zijn beschreven. Freek van Muiswinkel, domeinmanager Gezond – Life Sciences, vertegenwoordigt de EBU in tal van landelijke adviesorganen en heeft in 2015-2016 lezingen en rondleidingen verzorgd voor het wereldwijde Innovatie Attaché Netwerk (RVO) dat tot doel heeft om het Nederlandse topsectorenbeleid via economische diplomatie te ondersteunen. In dit kader wordt ook zeer nauw samengewerkt met Health~Holland en de landelijke EU H2020 klankbordgroep 'Health'.

Versterking door bovenregionale en internationale samenwerking

Vanuit het EBU cluster Life Sciences wordt ingezet op regio-overstijgende initiatieven die werkelijk het verschil kunnen maken, in termen van volksgezondheid en economische activiteit. Hierbij sluiten we direct aan bij de prioriteiten zoals die zijn gekozen door de topsector Life Sciences&Health en het bredere bedrijvenbeleid van het ministerie van Economische Zaken.

NCOH en het National Antibiotics Development Platform (NADP)

'One Health' staat voor de gecombineerde aanpak ter bevordering van de gezondheid van mens, dier én milieu. Door in 2015 allereerst het initiatief te nemen voor het verbinden van de belangrijkste spelers op het terrein van humane- en diergezondheid binnen het Netherlands Center for One Health, hebben we vanuit Utrecht direct de basis gelegd voor een nieuwe ronde van investeringen vanuit VWS die erop gericht zijn onze leidende rol uit te bouwen op het terrein van de ontwikkeling van nieuwe antibiotica en alternatieve therapieën.

Schippers investeert miljoenen in nieuwe antibiotica en alternatieven

Antibioticaresistentie is mondiaal een bedreiging voor de volksgezondheid. Kern van het probleem is dat door onzorgvuldig gebruik steeds meer bacteriën ongevoelig worden voor de werking van antibiotica. Gevolg is dat nu eenvoudig te genezen ziektes (zoals long- of blaasonsteking) weer levensbedreigend kunnen worden. Naar schatting van de Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD) vallen er wereldwijd jaarlijks ca 700.000 doden als gevolg van antibioticaresistentie. Sinds 1987 zijn er geen nieuwe klassen antibiotica meer op de markt gekomen. Om resistente bacteriën te kunnen bestrijden, is het cruciaal om meer onderzoek te doen naar nieuwe antibiotica of alternatieve (preventieve) behandelingen, zoals vaccins en probiotica. Minister Edith Schippers (VWS) heeft in september 2016 op een speciale bijeenkomst van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties te New York aangekondigd dat VWS de komende 4 jaar ruim 6 miljoen euro investeert in onderzoek naar nieuwe antibiotica. Het geld is bestemd voor een nieuw onderzoeksprogramma voor de ontwikkeling van antibiotica dat is verbonden aan het eveneens nieuw op te richten National Antibiotic Development Platform.

Voorgedragen voor financiering in 2016: RegMedXB - Opbouw van een hoog- waardige industriecluster

Regeneratieve geneeskunde heeft tot doel het herstellen van zieke of beschadigde weefsels en organen. Hiermee kunnen we wat nu chronische ziektes zijn in de toekomst mogelijk genezen, en daarmee leed en zorgkosten besparen. [RegMed XB](#) is het nieuwe instituut voor regeneratieve geneeskunde. De samenwerking richt zich eerst op nieuwe oplossingen voor patiënten met diabetes, nierziekten en osteoartritis (artrose). In RegMed XB (REGenerative MEDicine crossing Borders) werken straks gezondheidsfondsen, wetenschappers, ondernemers en artsen samen vanuit hun eigen instellingen. Vanuit de regio Utrecht behoren het UMC Utrecht, het Hubrecht Instituut en de Universiteit Utrecht en enkele regionale MKB-bedrijven, waaronder de 'Foundation Hubrecht Organoid Technology', tot de partners. Ook het recent gestarte samenwerkingsverband Utrecht3DMedical (U3DM) en het in Utrecht gelanceerde 'Smart Industry Fieldlab' voor 3D-printen voor de medische sector is aangehaakt (zie domein Slim).

In Nederland start RegMed XB in 2017 met een impulsfinanciering van € 18 mln. In RegMed XB werken straks wetenschappers samen vanuit de universiteiten, instituten en academische ziekenhuizen uit Utrecht, Maastricht, Leiden en Eindhoven. Samenwerking met het bedrijfsleven biedt de basis voor een nieuwe hoogwaardige industrie binnen onze landsgrenzen. Daarom hebben ook de regionale overheden provincie Utrecht (EBU), provincie Noord-Brabant, provincie Limburg, en de gemeente Leiden hun intentie uitgesproken om de samenwerking te ondersteunen. Hiermee stimuleren zij de regionale kenniseconomie. De potentie hiervan blijkt nu al uit de participatie van circa vijftien bedrijven in het consortium. In een volgende fase zullen ook de universiteit van Leuven en het Vlaams Instituut voor Biotechnologie deelnemen. De ambitie is dat RegMed XB uitgroeit tot een wereldwijd toonaangevend innovatie-instituut, met een investeringsvolume van € 250 mln voor de eerste 10 jaar, dat de groei van een nieuw industrieel cluster versnelt, oplossingen voor patiënten dichterbij brengt en een bijdrage levert aan betaalbare zorg.

Het National Antibiotic Development Platform (NADP) is onderdeel van het Netherlands Center for One Health en gaat onderzoek bundelen en versterken. Met de oprichting van het NADP hebben we als Universiteit Utrecht en het UMC Utrecht samen met onze partners in Leiden en Groningen het ultieme platform gecreëerd om het maatschappelijke probleem van de antibioticaresistentie samen met industriële partners aan te pakken. Het platform biedt voor de regio Utrecht een uitstekend vertrekpunt om ons internationaal op de kaart te zetten en nieuwe samenwerkingen en investeringen uit te lokken.

Nationaal Onderzoeksinstituut voor Kanker-Revolutionaire samenwerking voor snellere en betere behandeling van kanker

Bundeling van de beste ideeën van de beste onderzoekers levert de beste oplossingen voor mensen met kanker. Vanuit deze drive gaan Nederlandse toponderzoekers samenwerken in een nieuw instituut, onder wie professor Hans Bos (UMC Utrecht) en professor Hans Clevers (Prinses Máxima Centrum voor kinderoncologie). Hiermee draagt de Utrechtse regio in belangrijke mate bij aan een nieuwe, revolutionaire samenwerking voor snellere en betere behandeling van kanker. Om kanker multidisciplinair te kunnen aanpakken en internationaal tot de absolute wereldtop te kunnen behoren, wordt gestreefd naar een virtueel instituut met ca. 1.000 onderzoekers die zich nog meer kunnen focussen op hun onderzoek. Dat kan omdat zij in dit instituut voor een langere periode zijn uitgerust met voldoende basisfinanciering, en toegang hebben tot adequate infrastructuur en de beste technologieën. Het Nederlands wetenschappelijk kankeronderzoek geldt als vooraanstaand in de wereld, maar de resultaten uit huidig onderzoek moeten nóg sneller vertaald worden naar betere diagnose en behandeling van mensen met kanker.

Het instituut zal worden opgebouwd uit teams die fysiek gevestigd zijn in bestaande onderzoeksinstellingen. Een uniek aspect van dit topinstituut is de samenwerking tussen toponderzoekers en een team van valorisatie-experts.

Zo kan verbinding worden gelegd tussen onderzoekers, ondernemers, beleidsmakers en kapitaalverschaffers. Wetenschappelijke doorbraken uit onderzoek worden dan zo snel mogelijk doorvertaald naar nieuwe innovatieve producten, diensten en behandelmethoden voor de patiënt. Over tien jaar werken 1.000 onderzoekers voor dit instituut. Om deze ambitie te verwezenlijken, mag het instituut rekenen op ca. € 25 mln per jaar. Dit bedrag wordt aangevuld vanuit bestaande infrastructuur (onderzoekers en middelen) ter waarde van € 50 mln per jaar.

Optimaliseren van het regionale starters-, ondernemers- en vestigingsklimaat

De versterking van de interactie tussen actoren in het innovatiecluster maakt de regio aantrekkelijk als vestigingslocatie, zorgt voor betere benutting van kennis, ervaring en faciliteiten, versterkt het ondernemersklimaat en draagt bij aan samenwerking voor innovatie. Hierbij liggen de accenten op het initiëren en onderhouden van thematische science & business communities, het creëren van extra incubatorruimte en een Acceleratorgebouw, het creëren van voldoende shared facilities, het verbinden van de life sciences-community aan StartupUtrecht/StartupDelta en het borgen van de beschikbaarheid van voldoende groeikapitaal. Enkele recente initiatieven staan hieronder toegelicht.

Thematische science & business communities

Vanuit het life sciences-cluster wordt breed ingezet op het initiëren en onderhouden van thematische science & business communities binnen de regio. Het zijn immers deze communities die de motor vormen van een gezond cluster. Naast de vele activiteiten die in samenwerking met het Utrecht Science Park worden georganiseerd (zoals de USP Sciencecafé's, en de workshop en plenary lecture van Dr. Bernard Munos over 'Open data in Health' tijdens Campus Party), is dit jaar een seminarserie rond het thema 'Advances in Immunotherapy' van start gegaan die mede door het bedrijf Genmab wordt georganiseerd. De focus ligt hierbij op nieuwe vormen van behandeling van kanker en immuunziekten. In 2017 hopen we dergelijke reguliere bijeenkomsten ook aan te bieden op het terrein van One Health, Medische technologie, Voeding&Gezondheid en Regeneratieve geneeskunde.

Ook de ondertekening van een intentieverklaring door Bilthoven Biologicals (onderdeel van de Indiase Poonawalla Group), de gemeente De Bilt, provincie Utrecht en Stichting Utrecht Science Park om samen te werken op het gebied van life sciences & health past in het bovenstaande streven om de krachten van de regio nog sterker aan elkaar te verbinden. Daarnaast is een inventarisatie gestart met de gemeente Zeist om te zien hoe de verschillende internationale life sciences & health-activiteiten zoals die nu o.a. rond Slot Zeist zijn ontwikkeld (zoals Julius Clinical, Elevate en de executive MBI LS&Health-opleiding), als aanjager kunnen worden benut voor de lokale LS&H community en de regionale bedrijvigheid.

Gefinancierd in 2016:

BOOSTER Life Sciences: betere benutting van kennis, ervaring en faciliteiten

Het BOOSTER programma is in 2016 mede met ondersteuning vanuit EBU tot stand gekomen en is een essentieel onderdeel van een overkoepelende ecosysteemstrategie die niet alleen de ontsluiting wil organiseren maar ook op andere manieren startende, doorgroeende en volwassen bedrijven wil faciliteren in hun groei en ontwikkeling, door middel van educatie en valorisatie, incubatie, en acceleratie.

De Utrechtse regio en in het bijzonder het Utrecht Science Park is een aantrekkelijke locatie voor innovatieve onderzoeksbedrijven vanwege de aanwezigheid van instellingen voor onderzoek en onderwijs, waar toponderzoekers werken, getalenteerde studenten rondlopen, en waar tevens hoogwaardige laboratoria en unieke onderzoeksfaciliteiten aanwezig zijn. Daaronder is ook het recent geopende innovationlab (iLAB) van de HU dat specifiek is bedoeld voor onderzoek met en/of door externe partijen en verzorgen van praktijkgericht onderwijs. Uit gesprekken met private partijen in de regio is echter gebleken dat de aanwezige kennis, infrastructuur en menselijk kapitaal nog vaak onvoldoende zichtbaar en toegankelijk is voor het bedrijfsleven. Faculteiten en onderzoekers zijn onvoldoende gericht op het delen en vermarkten van hun faciliteiten. Bovendien hebben onderzoekers doorgaans onvoldoende toegang tot en ervaring met het (regionale) bedrijfsleven en is er vaak onvoldoende inzicht in de behoefte van de markt.

Door middel van het BOOSTER project (gericht op het 'Beter Ontsluiten Onderzoeksinfrastructuur en Stageplaatsen voor Economische groei in de Regio'), wordt het kennisintensieve ecosysteem van het Utrecht Science Park beter ontsloten en worden de mogelijkheden voor onderzoek en stages beter bij het bedrijfsleven onder de aandacht gebracht. Hiertoe is een centraal loket ingericht: het frontoffice. Met behulp van dit frontoffice worden onderzoeks- en onderwijsinstellingen geholpen om hun expertise, faciliteiten en studenten -via marktconforme businessmodellen voor publiek-private samenwerking- beter te ontsluiten; daarnaast worden kennisintensieve bedrijven gefaciliteerd om tot snellere groei te komen en hun innovaties sneller naar de markt te brengen. Deze gecombineerde 'inside out'/'outside in'-benadering levert naar verwachting niet alleen groei van de bestaande bedrijven op, het trekt ook kennisintensieve bedrijven aan die voor hun succes afhankelijk zijn van een dergelijk ecosysteem.

Op 21 september 2016 werden op het wereldcongres van de Internationale Associatie van Science Parken (IASP) in Moskou de winnaars bekend gemaakt van de Inspiring Solutions Programme 2016. Het Utrecht Science Park won hierbij de eerste prijs dankzij de ontwikkeling van een onderwijs-, trainings- en onderzoeksprogramma waarbij studenten en bedrijfsleven elkaar ontmoeten en versterken, het iLAB-BOOSTER programma.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

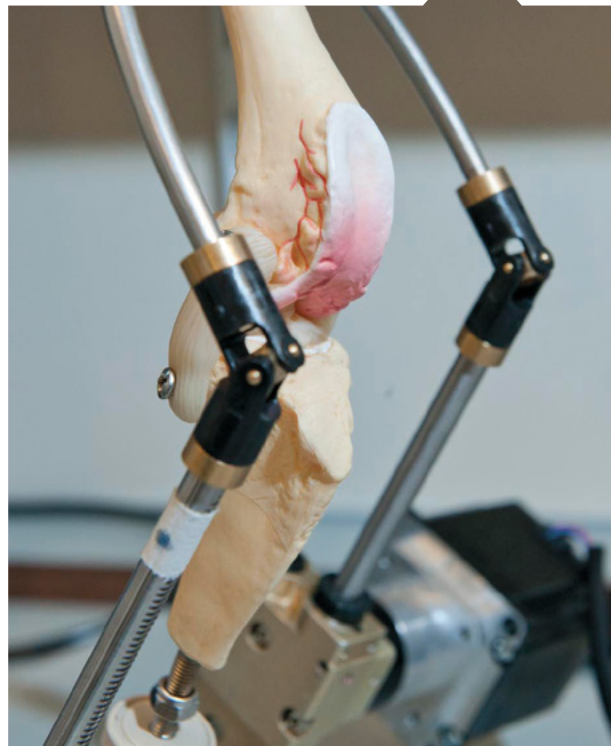
Cross-overs met andere domeinen

HCA - MBI Life Sciences and Health

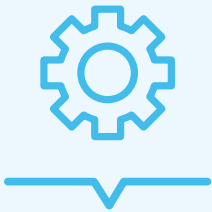
In oktober 2016 zal een tweede lichting Nederlandse en Belgische startupbedrijven de executive MBI LS&Health opleiding succesvol afronden met een 'graduation day' in Zeist. Deze opleiding, die de Universiteit Utrecht en het UMC Utrecht samen met het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) en Flanders Bio verder hebben uitgebouwd, is inmiddels door de topsector LS&H (Health~ Holland) aangemerkt als de premium opleiding voor de sector. De opleiding richt zich specifiek op het versnellen van de doorgroei van jonge veelbelovende startups die al een eerste financieringsronde achter de rug hebben. Hiermee draagt de regio Utrecht op een betekenisvolle manier bij aan de ambities van StartupUtrecht en StartupDelta, en meer in het bijzonder aan het oplossen van het tekort aan ondernemerschap en ervaren ondernemers binnen de sector.

Slim - U3DM

In een cross-over met het domein Slim is de totstandkoming van een samenwerking ondersteund tussen het UMC Utrecht, de Hogeschool Utrecht (HU) en de Stichting ProtoSpace. Onder de naam Utrecht3DMedical (U3DM) gaan zij samenwerken als het gaat om 3D-printen in de medische sector. Utrecht krijgt hiermee het eerste Smart Industry Fieldlab voor 3D-printen voor de medische sector in Nederland. De verwachting is dat U3DM een belangrijke hub zal worden binnen het RegMedXB consortium zoals hierboven beschreven. Het feit dat Utrecht als Europese locatie werd gekozen voor het Internationale Biofabrication 2015 congres past in dit beeld. Meer over U3DM leest u op p.32 bij het domein Slim.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3.4 Slim

De explosieve groei van steden wereldwijd zorgt voor een toenemende vraag naar slimme technologie en slimme diensten om die steden leefbaar te houden. De regio Utrecht is hiervoor het ideale living lab, de regio waar creatieve en innovatieve oplossingen voor een duurzame samenleving een plek krijgen. Binnen het domein Slim stimuleren we het vrijgeven van (big) data door overheden, om deze data te laten werken voor de gezonde stad en de mensen die er wonen, bijvoorbeeld door in te zetten op slimme mobiliteit. Zo maken we van Utrecht naast de fysieke rotonde ook de digitale rotonde van Nederland. Ook investeren we in een gezond startupklimaat, zodat Utrecht nog beter bekend wordt als dé plek voor succesvolle startups en scale-ups. Daarnaast werken we aan samenwerking tussen bedrijven, overheden en kennisinstellingen om kwalitatief en kwantitatief voldoende personeel op te leiden voor ICT-bedrijven in de regio. Op die manier willen we het aantal moeilijk vervulbare ICT-vacatures nu en in de toekomst verminderen.

Binnen het domein Slim wordt gewerkt aan de volgende actielijnen:

- Slim gegevens gebruiken
- Slim ondernemen
- Slimme infrastructuur
- Slimme mensen

Economic Board Utrecht

Highlights domein Slim

Maart '16

April '16

Start 'ICT-Lab' door Dialogic en ROC Midden Nederland: een ICT-gerelateerde leer- en werkomgeving voor MBO-studenten

Samenwerking Eurofiber, The Things Network en HU voor uitrol LoRa-netwerk in regio Utrecht

Juni '16

Mei '16

April '16

Utrecht3DMedical krijgt status kandidaat-fieldlab, eerste Smart Industry Fieldlab in Utrecht

Zes gemeenten en de provincie Utrecht ondertekenen 'Open Data Convenant regio Utrecht': meer samenwerking op het gebied van open data

'Get Connected Slim' met o.a. 3D-printing, health en gaming cross-overs

September '16

September '16

Oktober '16

Innovatiecentrum Aeolus opent haar deuren voor innovatieve samenwerking met bedrijven, kennisinstellingen en overheid instanties

IT Innovation Day: richt zich op de innovatieve inzet van IT met thema's als smart companies, smart cities en smart people

Eerste Utrecht3D-Medical netwerkevent, met als doel doorontwikkeling van 3D-printtechnieken in de zorg

heerdjan.hoogeveen@economicboardutrecht.nl

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Slim gegevens gebruiken

Binnen het domein Slim stimuleren we het vrijgeven van data door overheden (open data) en werken we aan een goede manier om big data te laten werken voor de gezonde stad en de mensen die er wonen. Dat doen we ook door in te zetten op slimme mobiliteit, waardoor we Utrecht file-arm maken en nieuwe mobiliteitsdiensten ontstaan. We geven daarin ook invulling aan landelijke programma's zoals Beter Benutten.

Regionale structuur open overheidsdata

Op 26 mei 2016 is tijdens Campus Party het Open data-convenant voor regio Utrecht getekend. Ongeveer twintig overheden (provincie en gemeenten) hebben zich hieraan verbonden. In het convenant spreken zij af een actief open databeleid te voeren en samen op te trekken op het gebied van onder meer de ontsluiting, de te gebruiken formats en de soorten open data. Daarmee is een belangrijke randvoorwaarde vervuld om gebruik te kunnen maken van de economische waarde van open data: de Europese Commissie heeft becijferd dat de Europese markt voor open data groeit naar € 75 miljard in 2020, een groei van ca. 36%.

Proeftuin big data voor healthy urban living

Op dit moment wordt er vooral nog gesproken over de potentie van big data, en is er nog weinig bewijsmateriaal. Door een pilot (ervarend leren) wil EBU eventuele drempels (ethisch, technisch, op het gebied van privacy of governance) scherper in beeld krijgen en proberen weg te nemen. Het Utrechts bedrijfsleven kan van die opgedane kennis en ervaring profiteren. Er zijn diverse bijeenkomsten geweest met stakeholders, en dit onderwerp zal ook het komende jaar nog op de agenda blijven.

Uitvoeringsprogramma Beter Benutten

Dit initiatief richt zich op de reductie van files door spitsmijding te stimuleren. Ook worden in het kader van dit initiatief nieuwe en opschaalbare mobiliteitsdiensten ontwikkeld en naar de markt gebracht. Ten behoeve van het programma is het concept van Mobility Mondays (www.mobilitymonday.net) opgezet, als plek waar partijen die een rol spelen in dit domein of er een vraag hebben, elkaar maandelijks kunnen ontmoeten.

Smartville

Smartville is een ontwikkelingsbedrijf dat een brug vormt tussen investeerders en de overheid. Smartville stelt zichzelf als doel besparingen (bij de overheid) investeerbaar te maken. Vaak leven er wensen in een lokale gemeenschap waarvan wel de kosten inzichtelijk zijn; het lukt echter niet om er een verdienmodel aan te koppelen. Smartville probeert daar een businessmodel voor te ontwikkelen. Zonder zelf een investering te hoeven doen, krijgen overheden in de Smartville-aanpak een oplossing voor maatschappelijke uitdagingen én een datahub.

Dit principe werkt vooral op plaatsen waar overheidsbezit onderbenut is: van vastgoed tot sportvelden en van slimme lantaarnpalen tot afvalverwerking. In de producten en diensten die Smartville samen met partners ontwikkelt en waarin zij investeert, wordt gezocht naar een win-win-win tussen gemeente, haar inwoners en bedrijven. Producten en diensten moeten nationaal en liefst ook internationaal opschaalbaar zijn om de interesse van investeerders vast te houden. Tegelijkertijd stelt Smartville de eindgebruiker, de mens, de bewoner centraal.

In onze regio heeft Hilversum de Smartville-aanpak al omarmd. Hier wordt de vervanging van het areaal lantaarnpalen gekoppeld aan de investering in smart city-infrastructuur. Het areaal lantaarnpalen wordt verduurzaamd door gebruik van LED-armaturen. De besparing die hiermee wordt gerealiseerd, wordt gebruikt om de lantaarnpalen uit te rusten met sensoren. In de gemeente wordt een datahub ingericht waaraan de lantaarnpalen hun data afleveren. Deze datahub kan worden gebruikt door zowel de gemeente als bewoners en bedrijven; zij kunnen deze data verrijken en er (commerciële en niet-commerciële) diensten mee ontwikkelen. De totale investering wordt door Smartville geplaatst bij grotere investeringsmaatschappijen. Door samenwerking tussen technologiebedrijven en investeerders enerzijds en gemeente anderzijds ontstaat een sluitende businesscase, zowel aan publieke als aan private zijde. De gemeente krijgt openbare verlichting geleverd tegen een kostprijs gelijk aan of lager dan voorheen, terwijl de lantaarnpalen worden verduurzaamd en worden 'versmart'.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Slim ondernemen

Binnen het domein Slim investeert EBU in een gezond startupklimaat, zodat Utrecht nog beter bekend wordt als dé plek voor succesvolle startups en scale-ups. Door verbindingen tot stand te brengen tussen startups en gevestigde ondernemingen, profiteren ook die laatsten daarvan. Verbindingen leggen we ook tussen de creatieve industrie en andere sectoren, zodat er een vruchtbare voedingsbodem ontstaat voor creatieve en schaalbare oplossingen voor de groene en gezonde stad. Dit sluit ook aan bij landelijke programma's als CLICK-NL. Daarbij is er bijzondere aandacht voor gaming en 3D-printing.

StartupUtrecht

StartupUtrecht is een samenwerkingsverband om het startupklimaat van Utrecht te versterken, onder meer door de onderlinge kennisuitwisseling te bevorderen en toegang tot investeerders te verbeteren. In 2016 heeft StartupUtrecht een strategische agenda opgesteld en een activiteitenprogramma tot en met eind 2017 gecreëerd. Daarnaast waren er succesvolle meetings zoals de Crossover Challenge en Money meets Utrecht. Tenslotte is ook de eerste stap gezet op weg naar een investorsnetwerk

en draagt StartupUtrecht actief bij aan het StartupDelta-programma, nu onder voorzitterschap van ZKH prins Constantijn. Tijdens Get Connected op 13 oktober 2016 is de nulmeting gepresenteerd van het startupklimaat in de regio Utrecht.

Creatieve Industrie als motor voor economische groei

Crossovers zijn nodig om ervoor te zorgen dat de creatieve industrie waarde toevoegt aan andere sectoren. Het doel om één brandpunt te creëren waar de Utrechtse creatieve industrie zich kan verbinden met andere sectoren, en waar innovatieve oplossingen worden bedacht en ontwikkeld, is voorzichtig gestart. U-create is in de Jaarbeurs gestart met een programma rondom innovatie in de zorg. Dit past in de ontwikkeling van de Jaarbeurs Innovation Mile, die eind 2016 van start zal gaan. Met de gemeente Hilversum wordt gekeken naar mogelijkheden om de verbinding met de Hilversumse media-industrie te leggen.

Borging ontwikkeling gamesector

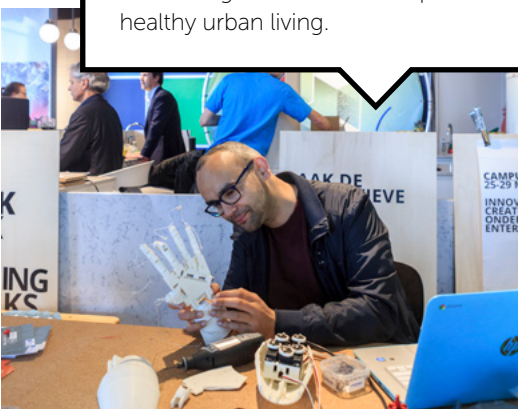
Duidelijk is (zie de [gamesmonitor](#)) dat de gamesector moet doorgroeien naar een volwassen sector, en dat die groei niet vanzelf gaat. De provincie (EBU) heeft in 2015 zowel de Dutch Game Awards als de Dutch Game Garden gesteund. In 2016, maar ook de komende jaren daarna, blijft EBU betrokken bij de gamesector om deze ontwikkeling te stimuleren. Van belang daarbij is dat ook andere sectoren de toegevoegde waarde zien van (applied) games.

Utrecht 3D Medical eerste fieldlab in Utrecht

Het Utrechtse Protospace werkt onder meer met het UMCU samen in de ontwikkeling van printbaar kraakbeen. Protospace bouwt nu samen met het UMCU, de HU en een aantal bedrijven een consortium waarmee de cross-over tussen 3D-print en gezond een vaste plek gaat krijgen op het USP: Utrecht 3D Medical. Als vliegwiel worden daarbij het printen van intelligente braces en het verbeteren van de conversie van MRI-scans naar 3D-printfiles gebruikt. Het Ministerie van Economische Zaken heeft U3DM de status van kandidaat-fieldlab toegewezen, waarmee U3DM het eerste fieldlab in Utrecht in de Smart Industry agenda van het rijk is. De uitwisseling van kennis en technieken met andere investeerders wordt hierdoor gestimuleerd.

Gefinancierd in 2016: Campus Party

Als onderdeel van het landelijke Startup Fest-programma is in Utrecht van 25 t/m 28 mei 2016 Campus Party georganiseerd. Centraal thema tijdens Campus Party was healthy urban living. Vier dagen lang zijn keynotes, hackathons en challenges georganiseerd met in totaal 2.000 deelnemers. Daarnaast waren er bijna 10.000 bezoekers. EBU is door regionale partners gevraagd programmering te verzorgen. Onder de noemer Utrecht Region is in korte tijd een programma en stand gerealiseerd. Campus party heeft bijgedragen aan de samenwerking tussen regionale partijen en aan versterking van het Utrechts profiel rondom healthy urban living.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Aeolus

Aeolus is een samenwerkingsverband tussen TNO en het ministerie van Defensie in Soesterberg. De kennis die zij hebben op het gebied van menselijke reacties op bijzondere omstandigheden kan bijzonder interessant zijn voor andere sectoren, zoals de games- en gezondheidssector. EBU heeft een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van Aeolus als plek waar die valorisatie kan plaatsvinden en grote (zoals Boeing) en kleine bedrijven (startups, gamebedrijven) elkaar kunnen vinden. Tijdens de Get Connected Slim op 21 april 2016 [presenteerde Aeolus](#) zich aan het EBU-netwerk.

Slimme infrastructuur

Slimme oplossingen voor de groene en gezonde stad vragen om een state of the art infrastructuur. Binnen het domein Slim stimuleren we daarom de verdere uitrol van breedbandverbindingen, ook in het buitengebied: zo is Utrecht niet alleen fysiek de rotonde van Nederland, maar ook digitaal. De focus lag in 2016 op onderstaande initiatieven.

Instelling Breedbandfonds

Samen met gebiedscoöperatie O-gen heeft EBU de randvoorwaarden en doelstellingen voor een breedbandfonds opgesteld. Met het breedbandfonds zouden gemeenten gestimuleerd kunnen worden bij de uitrol van breedband in het buitengebied. Inmiddels is het initiatief overgepakt door de provincie, voorzien van de juiste financiering, en heeft de provincie een convenant gesloten met deelnemende gemeenten.

Gefinancierd in 2016: LoRa-WAN: internet-of-things

De Smart city van de toekomst biedt een grote hoeveelheid informatie die wordt verzameld door middel van sensoren. De data die door die sensoren wordt verzameld, wordt doorgegeven door middel van een LoRa-netwerk. Diverse partijen zijn hier mee bezig. EBU heeft een consortium van het Maarssense bedrijf Eurofiber, the Things Network en de Hogeschool Utrecht uitgedaagd om een netwerk in de gehele provincie Utrecht uit te rollen en vervolgens de dienstenontwikkeling te stimuleren door het netwerk de komende jaren gratis aan te bieden en door events te organiseren. Doelstelling is dat binnen die periode een aantal succesvolle en schaalbare diensten worden ontwikkeld.

Slimme mensen

Wie nog denkt dat innovatie en nieuwe technologie alleen zijn voorbehouden aan de industrie, heeft het mis. Alle sectoren veranderen razendsnel door digitalisering. Van banken en detailhandel tot openbaar bestuur, zorg en onderwijs. De vraag naar IT-personeel met actuele kennis stijgt dan ook sterk. We willen dat ICT-bedrijven in de regio kunnen groeien doordat er kwalitatief én kwantitatief voldoende personeel wordt opgeleid. Daarvoor stimuleert EBU dat bedrijven, overheden en kennisinstellingen samenwerken om het aantal moeilijk vervulbare ICT-vacatures nu en in de toekomst te verminderen.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

ICT Deltaplan Utrecht

Het aantal moeilijk vervulbare ICT-vacatures neemt snel toe. Bedrijven ervaren dat als een belemmering voor hun groei. De EBU zet in op maatregelen die effect hebben op de korte (her- en omscholing), middellange (betere aansluiting curricula beroepsonderwijs op behoeften bedrijfsleven) en lange termijn ('programmeren in de klas'). In dit kader wordt een pilot met her- en omscholing

voorbereid, zodat er een mechanisme ontstaat waarbij vacatures op korte termijn kunnen worden vervuld. In een cross-over met het domein Human Capital Agenda is het afgelopen jaar het initiatief ICT-Lab Utrecht tot start gebracht. De EBU is voorts in gesprek op landelijk niveau om de verschillende pijlers van het ICT Deltaplan te integreren tot een plek waar onderwijs en arbeidsmarkt elkaar ontmoeten op alle facetten van digitalisering.

Gefinancierd in 2016: ICT-Lab Utrecht

ICT Lab Utrecht is als innovatieve leer- en werkomgeving voor MBO-studenten gestart. In dit Lab leren en werken MBO-studenten in een bedrijfsomgeving aan ICT-gereleerde thema's die voortkomen uit de veranderende rol van ICT in de economie. Daarnaast biedt het ICT Lab Utrecht een laagdrempelige ontwikkel/test/R&D omgeving voor het MKB en de overige zakelijke markt in de regio Utrecht. ICT Lab Utrecht is een initiatief van Dialogic innovatie & interactie in samenwerking met het ICT College van ROC Midden Nederland, met cofinanciering van Economic Board Utrecht en CA-ICT. Door dit in te bedden in het onderwijs ('producerend leren') ontstaat een betere aansluiting van de kennis van de leerlingen op de behoefte van de markt. De bedoeling is dat dit initiatief (ICT-Lab) wordt uitgebreid met meer onderwijsinstellingen en meer bedrijven. Het [initiatief ICT Lab Utrecht](#) werd bekend gemaakt op de Get Connected Slim op 21 april 2016.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3.5 Internationalisering

Eind 2014 stelde de Stuurgroep Internationalisering een internationaliseringsagenda op voor de regio. De samenhangende doelstellingen van deze agenda zijn (1) het optimaliseren van ons internationale vestigingsklimaat, en (2) meer Foreign Direct Investment en export. In 2015 is hard gewerkt om de internationaliseringsagenda te operationaliseren. Het afgelopen jaar zijn de eerste resultaten van dat werk zichtbaar geworden. Zo is er een regionale *Taskforce Internationale Acquisitie en Handelsbevordering* waarin betrokken organisaties praktisch samenwerken om meer buitenlandse bedrijven in de Utrechtse regio te laten landen. Ook is de *International Talent Community Utrecht (ITCU)* gecreëerd. ITCU richt zich op het aantrekken en behouden van internationaal talent voor de Utrechtse Regio. De eerste diensten en producten van ITCU zijn succesvol gelanceerd.

Economic Board Utrecht

Internationalisering

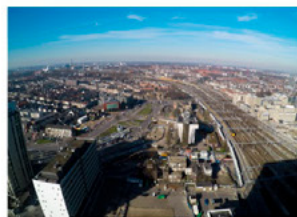
November '15

TOP 10 WESTERN EUROPEAN REGIONS		
RANK	REGION	COUNTRY
1	Nordrhein-Westfalen	Germany
2	Ile-de-France	France
3	Amsterdam Region	Netherlands
4	Greater Zurich Region	Switzerland
5	Utrecht	Netherlands
6	Brabant	Netherlands
7	Val De Marne	France
8	Wallonia	Belgium
9	West Holland	Netherlands
10	North Holland	Netherlands

Februari '16

Start 'International Talent Community Utrecht'

Investeringsklimaat van stad én regio Utrecht behoort volgens Financial Times tot top van Europa

Mei '16

April '16

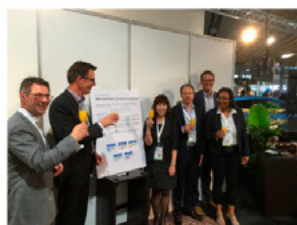

Februari '16

Conferentie 'Internationale concurrentiepositie regio Utrecht in internationaal perspectief – over grenzen heen denken'

Eerste 'Royal Welcome Event' voor en met 100 internationals uit stad en regio

Ondertekening intentieverklaring 'Samen meer rendement' in de Dom

Mei '16

Juli '16

Oktober '16

Taiwanese SquareX gaat samenwerking aan met regio Utrecht om langer comfortabel en zelfstandig thuis wonen mogelijk te maken

Lancering portal 'UtrechtRegion.com': dé plek waar internationals alles kunnen vinden over wonen, werken en leven in Utrecht

Economische missie Utrecht Region naar Taiwan

jaap.breugem@economicboardutrecht.nl

EBU
ECONOMIC
BOARD
UTRECHT

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

FDI en handelsbevordering (Samen meer Rendement)

Eind 2015 werd in de Stuurgroep Internationalisering vastgesteld dat de regio Utrecht verhoudingsgewijs te laag scoort wat betreft de prestaties op FDI en export. Een belangrijke reden hiervoor is de suboptimale samenwerking tussen partijen in de regio, betrokken bij internationale acquisitie. Op 15 februari werd in de Dom een belangrijke stap gezet om die samenwerking te verbeteren. Onder het motto 'Samen meer Rendement' ondertekenden Pim van den Berg (gedeputeerde EZ, Provincie), Jeroen Kreijkamp (wethouder EZ, gemeente Utrecht), Yvonne Kemmerling (wethouder EZ, gemeente Amersfoort), Floris de Gelder (directeur, Utrecht Science Park) en enkele andere bestuurders van gemeenten en kennisinstellingen een intentieverklaring met uitgangspunten voor intensieve samenwerking.

Inmiddels werken bij internationale acquisitie en handelsbevordering betrokken medewerkers uit de verschillende organisaties in taskforce-verband samen aan de voorbereiding van inkomende en uitgaande missies (Taiwan, oktober 2016; Zuid-Duitsland, februari 2017), aan concrete acquisitiemogelijkheden en ook aan een gezamenlijke positionering in relatie tot Brexit. Er is een gedeelde, grote behoefte aan betere en beter uitwisselbare internationaal georiënteerde business intelligence. In 2017 pakken we dit punt met kracht op.

Talent

International Talent Community Utrecht (ITCU)

Met de intentie om internationaal talent aan te trekken en vast te houden, en op basis van grondig vooronderzoek onder betrokken doelgroepen besloot de Stuurgroep Internationalisering eind 2015 om over te gaan tot de start van International Talent Community Utrecht (ITCU) en tot productie van een meertalig informatieaanbod voor internationaal talent. Dit verzoek leidde tot de presentatie van www.utrechtregion.com op 6 juli 2016.

'Work, study and life' staan centraal in de portal, die zowel geschikt is voor individuen die interesse hebben in een komst naar de Utrechtse Regio, als voor internationals die er al verblijven. De portal bevat een aantal aantrekkelijke features, waaronder een job portal waarin zo'n 10.000 actuele niet Nederlandstalige vacatures in de regio Utrecht te vinden zijn, en een koppeling met de Facebook community 'Expats Utrecht' (meer dan 7.000 leden). De portal is Engelstalig. Eind 2016 wordt de Chineestalige versie gelanceerd en in het voorjaar van 2017 volgt de Duitstalige editie.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

Naast de portal is een aantal diensten ontwikkeld dat de integratie en het 'thuisvoelen' van internationals moeten helpen verbeteren. Denk aan een spouseprogramma en een taalprogramma. Op Koningsdag vierden we het 'Royal Welcome'-feest voor en met zo'n 100 internationals uit stad en regio. Burgemeester van Zanen begroette de gasten en hief het glas op hun aanwezigheid in Utrecht (en uiteraard op de verjaardag van koning Willem-Alexander).

Om het internationals zo makkelijk mogelijk te maken om formaliteiten afgehandeld te krijgen, werken gemeenten uit de regio Utrecht steeds nauwer samen in / rondom het Expat Center. Dat is gevestigd op de begane grond van het Stadskantoor in Utrecht.

De Internationale School Utrecht (ISU)

Ondanks inspanningen van veel betrokken partijen is het helaas nog niet gelukt om de ISU te verhuizen naar een permanente locatie. De school heeft aangegeven dat, bij continuering van de huidige groei, vanaf eind volgend jaar geen nieuwe leerlingen meer kunnen worden toegelaten. Vanuit de optiek van het internationale vestigingsklimaat van de Regio Utrecht is dit een zorgelijk signaal.

Branding (Utrecht Region)

Wat branding betreft is 2016 het verhaal van 'the making of Utrecht Region'. Met het tekenen van de intentieverklaring 'Samen meer Rendement' in de Dom op 15 februari 2016 werd het fundament gelegd voor de gedeelde uiting 'Utrecht Region'. Afsproken werd om 'Utrecht Region' het gezamenlijke business brand van de inspanningen op het terrein van internationale acquisitie (en handelsbevordering) te maken. Later dit jaar werd Utrecht Region zichtbaar bij Campus Party, in de portal UtrechtRegion.com en als 'vlag' van de economische missie van Utrechtse bedrijven en kennisinstellingen naar Taiwan.

EUtrecht

Een aantal van de binnen EUtrecht samenwerkende partijen ontwikkelden samen de conferentie 'Concurrentiepositie regio Utrecht in internationaal perspectief – over grenzen heen denken'. Toonaangevende sprekers als Greg Clark (London School of Economics), Peter Savelberg (Tri State Initiative) en Lewis Dijkstra (Europese Unie) betoogden, ieder vanuit eigen perspectief, dat regionaal, bovenregionaal en zelfs internationaal optrekken van cruciaal belang is om aantrekkelijk te blijven voor internationale investeerders en talent.

Een interne evaluatie leidde tot het inzicht dat het EU-lobby- en subsidiegerelateerde werk gezien moet worden als onderdeel van een bredere EBU-benadering van lobby en fondsenwerving. In juli besloot de Stuurgroep Internationalisering om het onderdeel EUtrecht uit de Internationaliseringsagenda te halen en verzocht ze de directie van de EBU om het (ook in praktische zin) in breder perspectief te zetten.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3.6 Human Capital Agenda

Het domein Human Capital Agenda (HCA) van EBU brengt de kloof in kaart die bestaat tussen onderwijsaanbod en de (veranderende) vraag naar arbeid in de regio. Waar nodig en mogelijk, brengt EBU partners bij elkaar om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren.

De HCA van de EBU vervult een faciliterende rol richting de EBU-domeinen Groen, Gezond en Slim. Dat houdt onder andere in dat in beeld wordt gebracht over welke nieuwe kennis en competenties personeel moet beschikken voor het adopteren en implementeren van innovaties op het gebied van duurzaamheid en zorgtechnologie. Hiervoor legt HCA verbindingen en probeert het domein focus en versnelling aan te brengen in het opleidings- en onderwijsaanbod in de regio.

De basis van de Human Capital Agenda is voor alle domeinen gericht op onderwijs en opleiding. Er wordt gewerkt aan doorlopende leerlijnen (vanaf PO tot WO) daar waar dat zinvol is: hoe kunnen we doorstroming stimuleren en curricula het beste op elkaar afstemmen? Maar hoe zorgen we er ook voor dat de curricula het antwoord vormen op de vragen uit de markt?

HCA Groen

In het groene domein is een verkenning uitgevoerd naar de oprichting van een stimuleringsfonds leren en werken, gebouwde omgeving. Doel van dit fonds is extra leerwerkplekken realiseren in het domein groen (verduurzaming gebouwde omgeving), als onderdeel van aanbestedingstrajecten. Doelgroep zijn de studenten, werkzoekenden en 55+'ers. De verkenning heeft er toe geleid dat dit Stimuleringsfonds eind 2016 z'n beslag gaat krijgen. De eerste pilot is in augustus 2016 van start gegaan.

HCA Gezond

Binnen HCA Gezond is gewerkt aan het zorgpact (zie kader). In cross-over met het domein Gezond – Life Sciences is het afgelopen jaar ook gewerkt aan de MBI Life Sciences & Health. Meer hierover leest u op p. 28

Gefinancierd in 2016: Zorgpact Midden Nederland

Zorgpact Midden Nederland is geïnitieerd vanuit de Human Capital Agenda van de Economic Board Utrecht en sluit aan op het domein Gezond door te kijken naar de impact van zorginnovaties op zorgberoepen. Wat zijn de competenties voor professionals in de zorg van de toekomst? Hoe komen de opleidingen van toekomstbestendige professionals eruit te zien? Hiervoor is onder meer een grotere participatie van zorginstellingen en het bedrijfsleven in het onderwijs nodig, om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te vergroten. Ook staat de verbetering van de innovatiecultuur binnen zorgorganisaties op de agenda. Competenties als ondernemerschap, regievaardigheden, omgang met informele zorg en brede kennis op het gebied van techniek en ICT zijn hard nodig. In september is het Living Lab Vathorst gestart, waarbij MBO studenten in een realistische omgeving samen met bewoners van een zorginstelling leren om te gaan met de nieuwste technologieën. Daarnaast is gestart met de ontwikkeling van een keuzedeel Zorg & Technologie voor het MBO.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

HCA Slim

Er is een groot, groeiend en blijvend tekort aan ICT-ers. Samen met het domein Slim en externe stakeholders uit de triple helix zijn de eerste contouren geschetst voor een ICT Competence Center Utrecht. Het doel daarvan is het verkleinen van de mismatch in de regio Utrecht tussen vacatures in de ICT enerzijds, en het aanbod op de arbeidsmarkt anderzijds.

In nauwe samenwerking met stakeholders neemt EBU hiertoe eigen initiatieven, en worden regionale en eigen initiatieven gekoppeld, aangejaagd en opgeschaald. Waar nodig, voert EBU regie over initiatieven, vooral door op een efficiënte en effectieve manier onderwijsinstellingen, bedrijfsleven en overheden (Triple Helix) te verbinden en een podium te bieden voor innovaties.

In een cross-over met het domein Slim is het afgelopen jaar ook het ICT Lab Utrecht tot start gebracht. Meer hierover leest u op p.34.

HCA Techniekpact

De Human Capital Agenda voert de regie op de Utrechtse invulling van het landelijk techniekpact. In maart is vanuit EBU een Techniekpact on Tour georganiseerd waar partijen uit de regio geïnspireerd werden door succesvolle initiatieven uit de regio, maar waar ze ook konden leren van succesverhalen uit andere regio's. Het Feest van de Techniek in november 2016 geeft leerlingen van het VMBO uit de stad Utrecht de gelegenheid om allerlei facetten van de techniek te zien en ervaren op bedrijventerrein Lage Weide. Dit evenement zal een eerste stap zijn naar een structureel samenwerkingsverband tussen VMBO en bedrijfsleven in de vorm van een Technet voor de stad Utrecht.

De komende maanden zal ook gewerkt worden aan een Techniekraad Utrecht, waar partijen uit de triple helix visievormend en agendasettend aan de toekomst van de Techniek in de provincie werken.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3.7 Regionaal-economisch onderzoek

De EBU baseert haar activiteiten op goede analyses en monitoring van de regionale economie. Daarbij is niet alleen aandacht voor omvang en economische prestaties op sectorniveau; de economie wordt ook bekeken vanuit het perspectief van ecosystemen. Dan blijkt dat goede regionaal-economische data over ambitieus ondernemerschap, samenwerking en innovatie ontbreekt, omdat methoden en indicatoren niet zijn ontwikkeld. Regionaal-economische ontwikkeling wordt weergegeven op basis van standaardindelingen in sectoren en bedrijfstakken. Dit levert slechts meetbaarheid op van banen, vestigingen, omzet en export binnen een bedrijfstak; wat het niet in beeld brengt zijn dynamiek, en cross-sectorale innovaties en samenwerkingen.

Overleg vindt plaats met universiteiten, ministeries en onderzoeksorganisaties om indicatoren te ontwikkelen die echte economie en echte innovatie in beeld kunnen brengen. Dit hiaat wordt ook bij andere economic boards ervaren; als collectief voeren we overleg met ministerie van EZ, Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en CBS om betere data beschikbaar te krijgen en structureel te ontsluiten.

EBU heeft zelf hiertoe een eerste aanzet gegeven door, op basis van kwalitatief onderzoek en deskresearch, een actueel beeld te krijgen en te behouden van innovatiekoplopers, innovatieve startups en themagerelateerde projecten en initiatieven. Deze worden structureel gemonitord en weergegeven op digitale en interactieve kaarten die online raadpleegbaar zijn. Ook wordt aansluiting gezocht bij initiatieven elders in het land, bijvoorbeeld voor de doorontwikkeling van een regionaal arbeidsmarktdashboard.

Met dataverzameling en -analyse van economische kerngegevens ondersteunt EBU Research de gemeenten in het werkgebied. De Trend en SWOT-analyse 2016 (een collectieve productie van OREO, waarin de onderzoekers van EBU, provincie Utrecht, de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Zeist, het UWV, Utrecht Science Park en de Rabobank samenwerken) bundelt actuele trends en ontwikkelingen, en vertaalt deze naar kansen en aandachtspunten voor de regio Utrecht.

2.3.8 Relatie met gemeenten

Het actief gemeentelijk accountmanagement is in 2016 doorgezet. Zo heeft EBU:

- zich gepresenteerd aan colleges en gemeenteraden om uit te leggen wat EBU voor gemeenten betekent en andersom, zoals in de gemeenten Zeist en Bunnik;
- zich in de regio Amersfoort op een raadsbijeenkomst van de gemeenten in de regio Eemland gepresenteerd. Naast de individuele bezoeken aan de gemeenten heeft deze bijeenkomst geleid tot meer inzicht hoe gemeenten kunnen aansluiten op de initiatieven van de EBU;
- de gemeente Woudenberg ondersteund bij de totstandkoming van hun toekomstvisie door intensief te participeren in een grote ondernemersavond;
- op uitnodiging van een aantal gemeenten gesproken met lokale ondernemersverenigingen. Dit is voor de EBU een belangrijk kanaal om diverse initiatieven (zoals MKB-financiering) over het voetlicht te krijgen;
- gemeenten inzicht gegeven in hun lokale economieën door actuele interactieve gemeentelijke factsheets online. Ook worden colleges van burgemeester en wethouders en gemeenteraden geïnformeerd via een kwartaalnieuwsbrief;
- viermaal het Platform Regionaal Economische Stimulering (PRES) georganiseerd, waarin alle wethouders Economie van de provincie Utrecht (plus Hilversum) overleggen. Het ambtelijk PRES is hierbij ook georganiseerd.

In 2016 zijn drie regionale convenanten gesloten.

- De U10-gemeenten hebben als collectief besloten bij te dragen aan de EBU met een jaarlijkse bijdrage van € 1 per inwoner. Zij doen dit vanuit het besef dat door een bijdrage aan de regionale economie uiteindelijk ook hen ten goede zal komen.
- Op Campus Party hebben veel gemeenten meegetekend met het convenant Open data. Deze samenwerking biedt efficiencyvoordelen en alleen dan kan het ontsluiten van data effectief zijn, bijvoorbeeld voor regionale mobiliteitsvraagstukken, zie ook p.31.
- In februari is in de Domtoren het convenant Samen meer Rendement door diverse gemeenten, provincie en USP ondertekend. Partijen verklaren hiermee intensief samen te zullen werken oam een toename te realiseren in het aantal buitenlandse bedrijven dat zich in de regio Utrecht vestigt, zie ook p.37.

2. WAT HEEFT EBU BEREIKT?

2.3.9 Financiële instrumenten voor de regio

Door slimmer samen te werken in consortia worden kansen en nieuwe marktproposities gecreëerd. EBU helpt bij het opzetten van deze consortia, bij het vormen van relevante netwerken voor ondernemers én kan op basis van de EBU-uitvoeringsverordening van de provincie Utrecht gerichte financiële ondersteuning bieden. In bijlage 1 leest u meer over algemene de inzet van financiële instrumenten voor de regio.

Op basis van opgedane ervaring met gebruik van de instrumenten, zoals NOMMIF en het Groen, Gezond, Slim fonds (zie p.44), is de EBU-uitvoeringsverordening aangepast. Daarnaast is een nieuw instrument toegevoegd om kennisevenementen een steun in de rug te geven om plaats te laten vinden in de regio Utrecht.

Om ervoor te zorgen dat regionale initiatieven beter worden verbonden met en meer zicht hebben op financieringsmogelijkheden op nationaal en Europees niveau, is EBU vanaf eind 2016 betrokken bij het Nederland Investerings Agentschap (NIA). Het NIA is ruim twee jaar geleden opgericht en helpt financieringsmogelijkheden koppelen aan kansrijke initiatieven. De focus zal hierbij voor de EBU in eerste instantie liggen op dossiers als ultra diepe geothermie Utrecht Oost, warmtenetten, Smartville, opschaling NOM en Regmed XB.

Gefinancierd in 2016: Kennisevenementen

De Economic Board Utrecht wil organisatoren van wetenschappelijke kennisevenementen prikkelen Utrecht te kiezen als locatie voor hun kennisevenement. Het thema van de te organiseren evenementen moet binnen de strategische agenda van de EBU vallen en het moet gaan om een evenement met een (toegepast) wetenschappelijk karakter, dat voor het eerst plaatsvindt in de provincie Utrecht. Maximale ondersteuning per evenement via deze regeling bedraagt € 10.000.

Lancering fonds kennisevenementen in Mariënhof

3. Stand van zaken gefinancierde initiatieven 2015

Fig. 2
Overzicht gefinancierde initiatieven 2015

Naam	Bijdrage provincie Utrecht	Vorm bijdrage	Totale omvang initiatief	Secundair uitgelokte investeringen
<u>Nul-op-de-meter; 033 Energie</u>	€ 1.400.000	Cofinanciering	€ 5.000.000	€ 90 mln *1
<u>FIWARE</u>	€ 940.000	Cofinanciering	€ 2.640.000	€ 20 mln
<u>Dutch Game Garden 2015-2019</u>	€ 750.000	Cofinanciering	€ 2.250.000	€ 20 mln *2
<u>DGA - Control conference</u>	€ 150.000	Cofinanciering	€ 950.000	€ 2 mln
<u>Groen, Gezond, Slim Fonds</u>	€ 1.000.000	Lening	€ 4.000.000	PM *3
<u>NOMMIF</u>	€ 550.000	Cofinanciering	€ 675.000	€ 7.2 mln
<u>MIT-regelingen</u>	€ 1.000.000	Cofinanciering	€ 2.000.000	€ 6 mln *4
TOTAAL	€ 5.790.000		€ 17.515.000	€ 145.2 mln

Toelichting

- 1) Investerings tot 2020 in 2000 woningen nul-op-de-meter woningen in Amersfoort
- 2) Gebaseerd op omzet door bedrijven uit DGG-netwerk in afgelopen periode (2010-2014)
- 3) Omdat het gaat om groeifinanciering van startups is nu niet aan te geven hoe groot deze zullen zijn in de toekomst
- 4) Gebaseerd op maximale bijdrage MIT van 35% per aanvraag

3. STAND VAN ZAKEN GEFINANCIERDE INITIATIEVEN 2015

033-Energie

In Amersfoort zijn inmiddels tien van de twaalf productmarkt-combinaties (PMC's) ontwikkeld. De betrokken bouwbedrijven realiseerden een renovatieconcept met Energie Prestatie Garantie, doorlopen een co-creatie- en wijkproces en leveren een modelwoning op. Inmiddels zijn er vier modelwoningen met Energie Prestatie Garantie opgeleverd. De realisatie van woningen op basis van de ontwikkelde PMC's loopt echter achter bij de doelstelling. 033-Energie verwacht dit met aangepaste marketing en een nieuw plan van aanpak voor de back-office te kunnen inlopen. Samen met ketenpartners worden vier opleidingsmodules ontwikkeld die via e-learning beschikbaar komen voor zowel bestaand als toekomstig personeel in de bouw. Omdat deze opleiding afgesloten wordt met een praktijk- en theorie-examen zijn deze ook geschikt voor het reguliere MBO.

Fiware

Het FIWARE Lab is het eerste jaar succesvol opgezet. Er is een omgeving waarin op dit moment al honderden datasets worden ontsloten, waarmee nieuwe diensten kunnen worden ontwikkeld ten behoeve van Smart City doeleinden. Het FIWARE-lab heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het succes van Campus Party in mei van dit jaar. Bovenop de afgesproken deliverables heeft het FIWARE-lab een tool ontwikkeld waardoor data vanuit Internet of Things-netwerken eenvoudig te ontsluiten zijn. Het komende jaar zal de focus liggen op de ontwikkeltrajecten.

DGG

Dutch Game Garden heeft in 2015 nieuwe financiering ontvangen van gemeente en provincie. Daarbij is afgesproken dat EBU en DGG samen zouden werken aan de ontwikkeling van businesscases die ertoe moeten leiden dat per 2020, DGG (vrijwel) geheel privaat gefinancierd kan bestaan. De business cases zijn afgerond en DGG is onmiddellijk gestart met de realisatie ervan.

DGA/Control conference

Met de financiering van de Dutch Game Awards en de Control Conference, wordt bijgedragen aan de verdere ontwikkeling van de gamesector in Utrecht. Dit gebeurt met name ook door ontmoeting tussen gamebedrijven en investeerders te stimuleren. De resultaten daarvan zijn op dit moment nog niet bekend. Door het te combineren met het Nederland Film Festival wordt getracht de cross-over met de filmindustrie te stimuleren.

Groen Gezond Slim-fonds

De voorwaarden van het Groen Gezond Slim-fonds zijn aangepast op basis van de eerste ervaringen in 2015. Belangrijkste aanpassing betreft de additionele eis dat tenminste 25% van de kredietbehoefte via een AFM-goedgekeurd platform wordt verleend. Door deze toevoeging komen alleen succesvolle crowdfundingprojecten in aanmerking voor een lening vanuit het Groen Gezond Slim-fonds. Daarnaast komen nu ook initiatieven in aanmerking die via een kredietunie financiering krijgen.

3. STAND VAN ZAKEN GEFINANCIERDE INITIATIEVEN 2015

Inmiddels is door vier gecrowdfunde initiatieven gebruik gemaakt van het Groen Gezond Slim-fonds:

- Het lokaal - Markt voor streekproducten
- Lifeguard - Vergroten van veerkracht en vitaliteit van medewerkers en organisaties
- BinBang - Slim afval scheiden
- Matras Recycling Europe B.V. - Matrasrecycling

In twee gevallen gaat het om bestaande MKB'ers die via het crowdfundingplatform van Voor de groei financiering voor doorgroei hebben gezocht. In totaal is er vanuit het Groen, Gezond, Slim-fonds € 288.250,- toegekend, waarbij de totale omvang van de initiatieven € 1.003.000,- bedraagt.

NOMMIF

Het Nul-op-de-meter MarktintroductieFonds (NOMMIF) is opgezet om de realisatie van de nul-op-de-Meter-aanpak van particuliere woningen te stimuleren. Na lancering vorig jaar viel het aantal aanvragen tegen. Uit gesprekken met adviseurs en bouwbedrijven die betrokken zijn bij NOM-renovaties bleek dat een extra stimulering nodig was om particuliere NOM-renovaties aantrekkelijker te maken. Om die reden is besloten de financiële stimulans voor de eerste 30 woningen te verhogen naar € 10.000 per woning.

MIT regeling

Provincie Utrecht heeft € 1 mln. bijgedragen aan de MKB Innovatieregeling Topsectoren (MIT). Het Rijk matcht dit met eenzelfde bedrag waardoor middelen aan de voorkant worden verdubbeld. Door de vereiste private bijdrage van 65% wordt een grotere multiplier gerealiseerd. De regeling is populair bij MKB-ondernemers. Het onderdeel haalbaarheids-onderzoek was binnen een dag overtekend. De regeling zal dit jaar worden geëvalueerd en waar nodig worden aangescherpt.

De aanvragen zijn ongeveer gelijk verdeeld over de agenda van de EBU. In totaal zijn voor de onderdelen haalbaarheidsonderzoek en R&D samenwerkingsproject respectievelijk 55 en 17 aanvragen ontvangen. Bij het onderdeel R&D samenwerkingsprojecten is sprake van een tender en is nog niet duidelijk hoeveel voorstellen

kunnen worden gehonoreerd. Bij het onderdeel haalbaarheidsonderzoeken wordt de first come first serve-systematiek gehanteerd en zijn 22 projecten gehonoreerd. Opvallend is het relatief grote gedeelte aanvragen die passen binnen topsector Creative Industries. Veel van deze aanvragen hebben betrekking op het opzetten van een (patiënten)platform met diensten gebaseerd op slim gebruik van big data.

Kredietunie Midden Nederland

In 2014 is de Kredietunie Midden Nederland (KMN) gestart. Vanaf het begin af aan heeft de KMN moeite gehad voldoende investeerders aan zich te binden. Het afgelopen jaar zijn door de KMN nog verschillende acties ondernomen om meer investeerders te interesseren. Dit heeft niet het gewenste resultaat opgeleverd. De kredietunie was verliesgevend en niet in staat financiering voor nieuwe initiatieven op te halen. Het bestuur van de kredietunie heeft om die reden moeten besluiten de activiteiten te staken en de kredietunie te ontbinden. De lening van € 50.000 die bij de start via de EBU uitvoeringsverordening is verstrekt, is afgeschreven.

De KMN heeft wel een belangrijke bijdrage geleverd aan de professionalisering van kredietunies in Nederland. De KMN was de eerste kredietunie met een AFM-vergunning en KMN heeft een goed klant- en kredietvolgsysteem opgebouwd. Deze specifieke kennis en assets worden door de Vereniging Samenwerkende Kredietunies zo goed mogelijk geborgd dan wel ingezet in het netwerk van kredietunies. Op deze wijze komt een gedeelte van de ingezette middelen ten goede aan de doorontwikkeling van de kredietunies in Nederland en kredietverlening aan het MKB.

Tender life sciences

Aglaiabio biomedical ventures, een professionele fondsbeheerder met een focus op oncologie, heeft via de aan hen verstrekte mandatering de afgelopen periode twee leningen verschaft aan twee Utrechtse biotechnologiebedrijven die eerder via deze route al een lening hadden ontvangen. Private partijen hebben de lening met een factor drie gematcht. Van de totaal beschikbare middelen van € 1,25 mln is inmiddels € 950.000 ingezet.

4. Werkwijze en doorontwikkeling EBU

4.1 Werkwijze EBU

EBU richt zich op het omzetten van maatschappelijke uitdagingen in economische kansen binnen de domeinen Groen, Gezond en Slim. Ze richt zich daarbij meer concreet op het toepassen van innovaties en technologieën voor een gezonde en duurzame stedelijke leefomgeving. Dit gaat aanmerkelijk verder dan traditioneel economisch beleid, dat voorziet in basisvoorwaarden op het gebied van bereikbaarheid, infrastructuur, vastgoed, een goed geschoolde beroepsbevolking en adequate bedrijfsfinanciering.

Bij het ontwerp van de EBU is gekozen om het eigenaarschap van de initiatieven die EBU ontwikkelt zoveel mogelijk in de markt te beleggen. Dit om te voorkomen dat er initiatieven worden opgezet die niet financierbaar zijn vanuit de markt en daarmee afhankelijk blijven van subsidie.

EBU scout initiatieven en analyseert welke kansrijk zijn in termen van opschaalbaarheid en financierbaar vanuit de private markt. De sleutel in de aanpak van de EBU is collectiviteit en schaalgrootte in de programma's en initiatieven. Door deze opgave niet individueel per gemeente op te pakken maar te bundelen op het niveau van de regio Utrecht, ontstaat een investeringsvolume dat interessant is voor private partijen. De maatschappelijke opgave verschuift zo van een kostenpost in het publieke domein naar een investeringskans voor de markt.

Meer over de strategische agenda 2013-2020 als kompas en over de structuur en werkwijze van de EBU kunt u lezen in bijlage 1.

4.2 Werkveld EBU: innoveren in complexe omgevingen

Het werkveld van de EBU is een complex systeem waarin diverse factoren gelijktijdig van belang zijn om innovaties ook economisch effect te laten hebben:

- een (begin van een) markt die bereid is om te experimenteren en de lessons learnt te betrekken bij doorontwikkeling van product en businessmodel. Hiervoor zijn uiteraard twee partijen nodig: de aanbieder(s) en de vrager(s). De vraagzijde is bij innovatieve oplossingen onderontwikkeld omdat markten louter ervaring hebben met bestaande producten en omdat regelgeving is gebaseerd op facilitering van bestaande producten;
- financiers die bereid zijn om gecalculeerde risico's te nemen met innovatieve producten en nog onrijpe markten;
- een beroepsbevolking die bereid is tot bijscholing om met innovaties te kunnen omgaan, en opleidingen die deze expertise ook aanbieden in samenwerking met het bedrijfsleven.

Het werk van de EBU concentreert zich -noodzakelijkerwijze- op de processen die vooraf gaan aan groei van werkgelegenheid en omzet: het creëren van markten voor innovaties, het koppelen van ondernemers aan afnemers, het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen met nieuwe geldstromen. Zo wordt een voedingsbodem gecreëerd waarin innovaties kunnen worden toegepast voor gezondheid, duurzaamheid en stedelijke kwaliteit.

4. WERKWIJZE EN DOORONTWIKKELING EBU

Innovatiesystemen

Wetenschappelijk en beleidsonderzoek naar de uitrol van innovaties laat zien hoe complex het is om markten ontvankelijk te maken voor innovaties. Voor het adopteren van innovaties is namelijk meer nodig dan technologie en geld. Markten - lees: mensen - moeten daar ook klaar voor zijn. Op het terrein van duurzaamheid is dat nu mondjesmaat zichtbaar: consumenten zijn steeds eerder bereid om investeringen in verduurzaming te doen die financieel voordeel en/of meer comfort opleveren. Ook in de zorg zien we dat zorginstellingen experimenteren met technologie en deze stapsgewijs invoeren. Big data in life sciences & health zorgt voor betere diagnoses en behandeling op maat. Bij mobiliteitsvraagstukken is data een instrument om de capaciteit van infrastructuur op een slimme manier te verdelen.

Dit zijn belangrijke tekenen dat innovatie op het gebied van duurzaamheid, gezondheid en stedelijke kwaliteit serieus wordt genomen. Marktpartijen investeren samen met kennisinstellingen in de ontwikkeling van producten en diensten. Investeerders tonen hiervoor groeiende belangstelling. Toch is het goed om te beseffen dat innovaties niet van het ene op het andere jaar een vlucht nemen. Dit geldt in het bijzonder voor innovaties waar publieke partijen een dominante rol spelen in de marktforming, zoals de zorg, energietransitie en ontwikkeling en beheer van de stedelijke omgeving. Pilots lopen aan tegen wet- en regelgeving (denk bv. ook aan vergunningen) die experimenten niet toestaan, laat staan grootschalige uitrol. Zolang opschaling niet in beeld komt, zijn grote investeerders ook terughoudend met het beschikbaar stellen van financiering. Dit blokkeert de doorgroei van kansrijke ondernemers. De regio ontnemt zichzelf hiermee een belangrijke kans voor (1) toename van werkgelegenheid en (2) investeringen in een gezonde, duurzame regio.

De inspanningen van de EBU laten zich moeilijk vertalen naar directe effecten op de regionale economie; veel meer ligt de impact in het ontwikkelen van markten, het agenderen van innovatie bij (publieke) afnemers, en het koppelen met de (financiële) mogelijkheden van de marktsector. Deze vormen van impact zijn lastiger meetbaar. Een eerste stap hierin is het weergeven van de multiplier die wordt gegenereerd met de investeringen vanuit de via EBU beschikbare fondsen (zie hoofdstuk 2). Daarnaast onderzoekt EBU Research momenteel met de academische wereld en met andere economic boards de mogelijkheden om meer zicht te krijgen op de impact van de activiteiten van een board.

4.3 Doorontwikkeling EBU

De huidige aanpak van de EBU werkt waar de urgentie voor het realiseren van het maatschappelijke rendement groot is, waar vragers en aanbieders elkaar eenvoudig vinden. De aanpak werkt niet als er nog geen breed gedeelde urgentie is en markten dus niet vanzelf tot stand komen. In het domein groen en gezond zijn voldoende initiatieven die maatschappelijke en economische waarde kunnen toevoegen, maar waarvoor een kritische massa aan marktvraag nog ontbreekt. In zulke situaties kan het, vanuit maatschappelijk en economisch oogpunt, nodig zijn om in marktontwikkeling te investeren. Dit geldt bijvoorbeeld voor nul-op-de-meter-woningen, Healthy Urban Living (HUL)-proposities voor een gezonde stad en smart manufacturing (o.a. 3D printen).

De ontwikkeling van deze markten vraagt duidelijk om andere inzet dan alleen het scouten van initiatieven en het inspireren en ontmoeten. In het voorbeeld van nul-op-de-meter kan worden aangetoond dat bij voldoende aantallen woningen een financierbare businesscase ontstaat. Er is echter nog geen gedeelde urgentie dat het 'bundelen' van aantallen woningen de sleutel is tot financiering vanuit de kapitaalmarkt. Hiervoor moet een proces worden opgezet waarvan het eigenaarschap nog niet in de markt is te beleggen:

- het samenbrengen van stakeholders;
- interventies voor bereiken van gewenste kritische massa;
- druk op aanbodkant voor vernieuwende concepten tegen lagere kosten;
- bewonersparticipatie bij transformatie van woningen.

4. WERKWIJZE EN DOORONTWIKKELING EBU

4.3.1 Nieuwe rol EBU

Een mogelijkheid om dit proces op gang te brengen is dat EBU namens de deelnemende overheden en andere stakeholders hiervoor een aanpak ontwikkelt. Dit is in de huidige opzet van de EBU-organisatie echter niet voorzien. Tegelijkertijd zijn dit programma's die in hun schaalgrootte een forse impact kunnen hebben op de werkgelegenheid én op de ontwikkeling van nieuwe kennis die wereldwijd toepasbaar is.

Samengevat betreft het hierbij initiatieven of programma's:

- waarvan het eigenaarschap nog niet in de markt te beleggen is,
- van tijdelijke aard voor wat betreft eigenaarschap EBU,
- met in potentie grote (maatschappelijke en) economische impact,
- waarvan financiering (in kind, in cash) door de betrokken partners aan de voorkant is geregeld.

Hiermee wijkt EBU af van het basisprincipe dat het eigenaarschap van initiatieven en programma's altijd in de markt behoort te liggen. Het ontwikkelproces maakt dat er uiteindelijk een propositie ontstaat die de reguliere beoordelingsprocedure van de board kan volgen. Tot die tijd wordt de ontwikkeling projectmatig uitgevoerd en gefinancierd. Het financieren van dit ontwikkelproces is steeds maatwerk en zal voornamelijk vanuit publieke middelen geschieden. Hiervoor wordt in de set instrumenten die de EBU ten dienste staat een variant toegevoegd waarmee het mogelijk wordt om (de voorbereiding van) initiatieven en programma's te financieren zonder dat het eigenaarschap direct al in de markt ligt.

Een initiatief of programma dat op deze manier ontstaat, vraagt een projectbezetting. Deze zal worden opgebouwd op het moment dat die nodig is met de expertise die het best passend is. Inhuur zal als basismodel worden gebruikt, aangevuld met detacheringen vanuit stakeholders. Voor de projectfinanciering en -beheersing zal in alle gevallen een gescheiden administratie worden ingericht.

Binnen de Stichting EBU wordt in overleg met onze belangrijkste financiers gekeken op welke wijze dergelijke projecten/programma's binnen de Stichting EBU kunnen worden gehuisvest. Per geval zal daarbij ook moeten worden gekeken naar de meest passende structuur.

Board Academy

Hoe geven we invulling aan de verstedelijking van onze regio's, rekening houdend met toenemende vergrijzing, afnemende hulpbronnen en disruptieve technologieën? Dit vraagt samenwerking in consortia van innovatieve bedrijven en investeerders, onderwijs- en kennisinstellingen en ondernemende overheden. Samenwerking over organisaties (publiek/privaat), bestuurlijke grenzen (gemeenten/regio's) en sectoren (cross-overs) heen, die wordt gekenmerkt door onzekere processen en uitkomsten. Tegelijkertijd gaat het om complexe (transitie-)vraagstukken gericht op de toekomst die een fundamenteel andere manier van denken/werken vereisen. Dat is de reden dat de Economic Board Utrecht en de Amsterdam Economic Board de handen ineen slaan om een "Academy" op te zetten die deze nieuwe manier van werken adresseert aan de hand van concrete vraagstukken, gecombineerd met inspirerende keynotes en competentieontwikkeling. Inmiddels merken we dat ons idee al bij diverse partijen weerklank vindt. Onder andere min EZ, Min I&M, Min BZK (Rapport: Maak verschil), SER en Brainport zijn geïnteresseerd in het initiatief, alsmede diverse bedrijven, kennisinstellingen en overheden als afnemer. Voor meer informatie: hans.rijnten@economicboardutrecht.nl

4.4 Groeiende adviesrol

Op basis van haar expertise over de regionale economie en de rol van innovatie en ondernemerschap daarin wordt de EBU steeds vaker gevraagd om een adviserende rol te bekleden bij de ontwikkeling van lokaal economisch beleid en ruimtelijk-economisch beleid (op alle schaalniveaus).

Ruimtelijk-economische koers U10

EBU heeft het samenwerkingsverband U10 (gemeenten Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Nieuwegein, Stichtse Vecht, Utrecht, Vianen, Woerden en Zeist) op weg geholpen door de thema's groen, gezond en slim toe te lichten in verschillende sessies, zoals de U10 Café's. Deze wijze van agendering heeft er mede toe geleid dat de U10 haar ruimtelijk-economische koers op deze thema's heeft gebaseerd, met overkoepelend thema 'healthy urban living'.

4. WERKWIJZE EN DOORONTWIKKELING EBU

Dragende onderliggende principes zijn versterking van effectieve regionale samenwerking, van de samenhang en de onderlinge complementariteit. In het U10 Beraad(t) van 28 september 2016 is een eerste proeve van deze ruimtelijk-economische koers gepresenteerd. De komende maanden wordt de koers met onder andere bedrijven en kennisinstellingen besproken; EBU zal in dit proces een verbindende rol vervullen. De afzonderlijke gemeenteraden stellen de ruimtelijk-economische koers in 2017 vast.

REOS: Ruimtelijk Economische Ontwikkelings Strategie (ministerie van I&M)

De Ruimtelijk Economische Ontwikkelings Strategie beoogt de concurrentiepositie van Nederland te versterken en concentreert zich op drie regio's die in dat opzicht bepalend zijn: de Noordvleugel en de Zuidvleugel van de Randstad, en Brainport. Het ministerie van Infrastructuur en Milieu is initiatiefnemer van dit proces; ze voert dit proces uit in nauwe samenwerking met traditionele partners als gemeenten en provincies, maar heeft zeer bewust ook de economic boards uit het gebied betrokken om de regionaal-economische component te verankeren. Dit draagt bij aan nauwere samenwerking tussen vier economic boards in het gebied (Amsterdam Economic Board, Economic Board Utrecht, Innovation Quarter en Brainport Development).

Tevens zorgt deze collectieve inbreng ook voor agendering van thema's als kenniseconomie, slimme mobiliteit, ruimte voor energietransitie, en innovatie bij aanbesteding in ruimtelijk en infrastructureel beleid. EBU heeft, samen met onder andere provincie Utrecht en gemeente Utrecht, op 9 juni 2016 de hoofdlijnen voor de REOS ondertekend. In deze hoofdlijnen zijn o.a. Utrecht Science Park (campus), Utrecht stationsgebied (gemengd zakencentrum), en Utrecht Merwedekanaalzone (stedelijk transformatiegebied) als toplocaties aangemerkt.

MIRT Utrecht-oost

In de voorbereiding op het Meerjaren Investeringsprogramma Ruimte en Transport Utrecht-oost wordt de EBU betrokken als expert op het gebied van regionale economie en innovatiekansen. Het gebied MIRT Utrecht-oost strekt zich uit van Merwedekanaalzone tot en met Zeist. Bij de inbreng vanuit EBU ligt het accent op het verzilveren van de kansen (1) op het gebied van verduurzaming van infrastructuur en de gebouwde omgeving, en (2) voor lokale experimenten met het concept van gezonde verstedelijking (healthy urban living). De gemeente Utrecht heeft deze uitdaging inmiddels vertaald naar een tender voor het ontwerp van een Healthy Urban Quarter op een plot van 50.000 tot 70.000 m² bvo naast de Jaarbeurs. Het ontwerp moet in de zomer van 2017 gereed zijn om te worden gegund. MIRT Utrecht-oost richt zich daarnaast op het verbeteren van de positie van Utrecht Science Park (met inbegrip van Zeist en De Bilt) door onder andere functiemenging op USP en verbetering van de bereikbaarheid. EBU ondersteunt deze ontwikkeling.

MIRT Oostkant Amsterdam

EBU is als regionaal-economisch expert betrokken bij de onderzoeksfase van MIRT Oostkant Amsterdam (A1-zone, Gooi en Vechtstreek t/m Amersfoort). Het ministerie van Infrastructuur en Milieu bekijkt het capaciteitsprobleem van de A1 in samenhang met bereikbaarheid, economie en landschap-natuur-water. Bij de uitwerking richt EBU zich op het integreren van innovatiekansen in ruimtelijke en infrastructurele investeringen.

4. WERKWIJZE EN DOORONTWIKKELING EBU

4.5 Vooruitblik

In maart 2017 worden de verkiezingen voor de Tweede Kamer gehouden. Departementen sorteren voor op het nieuwe kabinet met adviezen voor duurzame groei en regionale governance. Vrijwel alle partijprogramma's bevatten uitgebreide passages over het inzetten van innovatie voor maatschappelijke uitdagingen ('groen, gezond en slim'). Ook brancheorganisaties pleiten voor investeringen in innovatie en het oplossen van de grand societal challenges, zoals de energietransitie. Dit betekent dat de aanpak, de agenda en de programma's van de EBU het komend jaar de politieke wind in de zeilen kunnen krijgen.

Algemeen economisch beeld

Het Centraal Planbureau voorziet voor 2017 een economische groei van 1,7%, gelijk aan de groei in 2016. De werkloosheid daalt in 2016 naar 6,2% en blijft dan stabiel. Het Internationaal Monetair Fonds projecteert een groei van 1,6% voor 2017, een lichte terugval ten opzichte van de verwachte groei van 1,7% in 2016. Het UWV ziet voor de arbeidsmarktregio's midden-Utrecht en Amersfoort een groei van het aantal banen van ruim 1%, een groei die boven het Nederlands gemiddelde ligt.

Een grotere rol voor de overheid bij innovatie

Verskillende rapporten hebben het afgelopen jaar gewezen op de rol die overheden kunnen spelen om innovatie te stimuleren.

- Kiezen voor duurzame groei (Min EZ, juli 2016) gaat over een actievere rol die de rijksoverheid kan en moet spelen bij thema's als groene groei, duurzame leefomgeving en slimme infrastructuur: als wetgever, als launching customer en door betere verbinding van (top)sectoren en ontschotting van (financiële) instrumenten.
- Kansrijk innovatiebeleid (CPB, februari 2016) is een analyse van het Centraal Planbureau van het bestaand innovatiebeleid (WBSO, topsectorenbeleid) en van mogelijkheden om dit innovatiebeleid effectiever te maken. Bijvoorbeeld door gebruik van aanbestedingen en prijsvragen om oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen voort te brengen.
- Het belang van een thuismarkt voor de export van eco-innovaties (PBL, augustus 2016) Nederlandse bedrijven brengen oplossingen op de markt voor relevante groene thema's. Een betere afstemming tussen het aanbodgedreven Nederlandse innovatiebeleid en het vraaggedreven milieubeleid kan een belangrijke impuls geven aan de exportkansen van groene technologische innovaties.

- NL Next Level (VNO NCW en MKB Nederland) pleit voor investeringen in innovatie en maatschappelijke uitdagingen, zoals energietransitie, circulaire economie, digitalisering en duurzame verstedelijking, om Nederland in een koppositie te houden in economische groei, welvaart, duurzaamheid en kansen voor iedereen. Een Next Level Investment Funds heeft een eigen vermogen van € 5 mrd nodig om private investeringen ter waarde van € 100 mrd los te maken voor energietransitie, smart mobility en digitalisering.

Meer regionale samenwerking

De studiegroep Openbaar Openbaar Bestuur van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties publiceerde het rapport Maak Verschil. De breed samengestelde studiegroep schetst de noodzaak voor triple/multiple helix regionale samenwerking om het regionaal economisch potentieel optimaal te benutten. Het motief is even eenvoudig als logisch: economie en arbeidsmarkt houden zich niet aan gemeentegrenzen. Volgens de studiegroep zou zelfs het financiële stelsel meer moeten worden ingericht op het belonen van regionaal-economische samenwerking. In de Utrechtse regio's zien we die samenwerking groeien in bijvoorbeeld de U10, maar ook provinciegrensoverstijgend rondom Woerden, Veenendaal (Food Valley) en Amersfoort.

De macro-economische prognoses voor de regio Utrecht lijken gunstig: een stabiele economische groei, een relatief lage werkloosheid, een bovengemiddelde groei van het aantal banen. Dit is geen uitnodiging om achterover te leunen. Integendeel: de gunstige economische prognoses bieden juist de mogelijkheid tot investeren in slimme oplossingen voor de grote maatschappelijke uitdagingen waar Utrecht voor staat. Door voort te bouwen op eigen expertise en ondernemerschap, door slimme combinaties te maken met kennisinstellingen en bedrijven uit andere delen van het land kunnen we een relevante bijdrage leveren aan een gezondere en duurzamere samenleving.

BIJLAGE 1

UITGANGSPUNTEN EBU

Strategische agenda 2013-2020: Stepping Stones

De strategische agenda 2013-2020 Stepping Stones is het inhoudelijk kompas van de EBU. Tot stand gekomen in nauwe dialoog tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden is dit document op 30 september 2013 door Provinciale Staten vastgesteld als kader voor besteding van de middelen van de provincie Utrecht voor stimulering van de regionale economie. Vanaf dat moment focust de aandacht van de EBU zich op drie thema's: groene economie, gezond leven en diensteninnovatie, kortweg de domeinen Groen, Gezond & Slim. Andere belangrijke criteria waaraan moet worden voldaan om voor daadwerkelijke support van de Board in aanmerking te komen, zijn:

- het initiatief heeft de ondersteuning en commitment van tenminste drie boardleden;
- het initiatief past binnen de gekozen thema's en speerpunten van de strategische agenda;
- het initiatief heeft voldoende economische en maatschappelijke impact;
- het initiatief is uitvoerbaar door inzet van partijen uit de markt die eigenaarschap nemen;
- het initiatief is opschaalbaar tenminste in de regio Utrecht, maar bij voorkeur ook daarbuiten;
- het initiatief draagt bij aan de versterking van het profiel van de regio.

Structuur en werkwijze van de EBU

Structuur

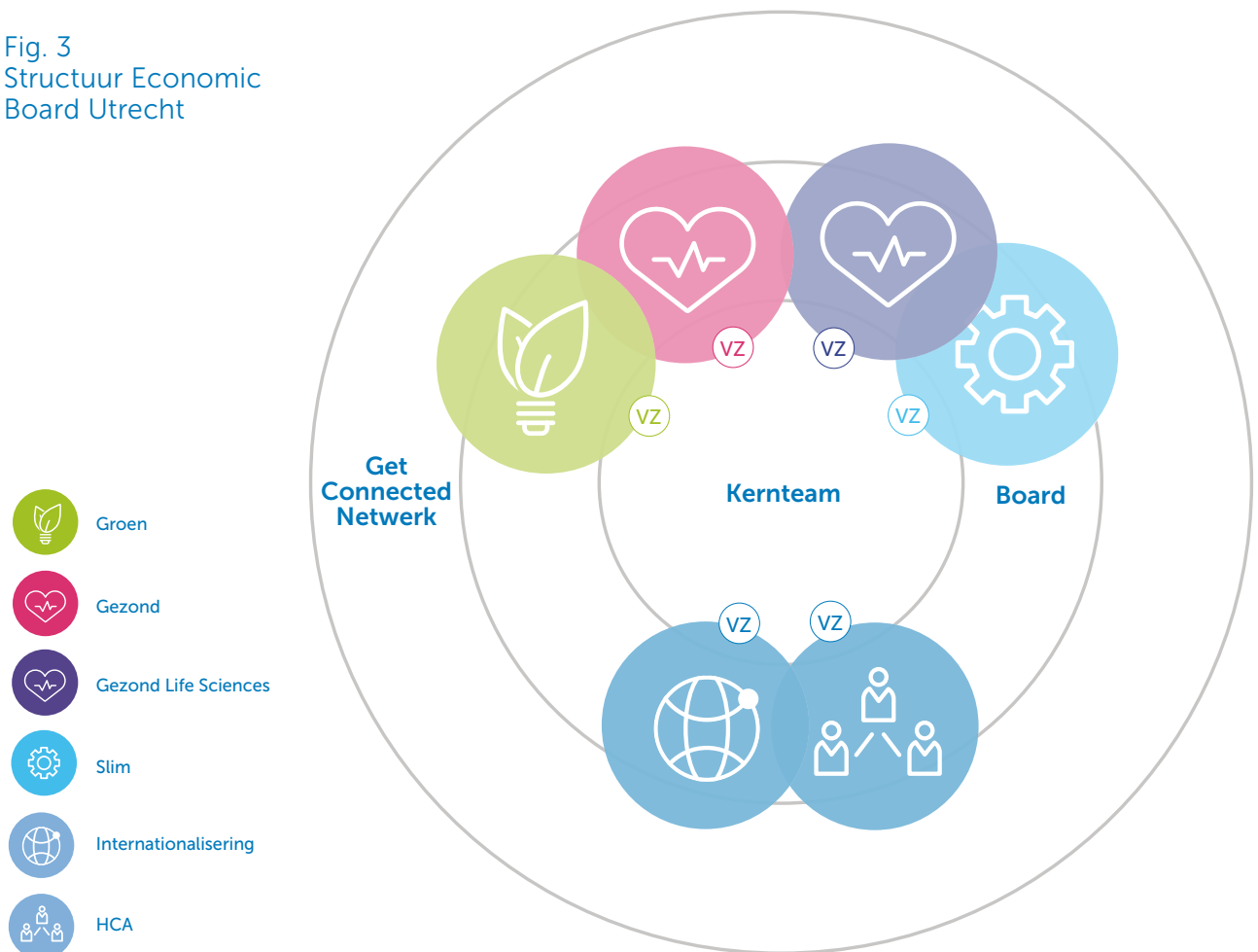
De structuur van de Economic Board Utrecht is begin 2015 gewijzigd met de vorming van clusters. Het gesprek vindt nu veel meer plaats op basis van inhoud, waardoor er meer betrokkenheid ontstaat en er sneller commitment kan worden afgegeven. Hogere betrokkenheid leidt tot meer ambassadeurs, meer flexibiliteit, meer aan te spreken resources en zodoende meer handelingsperspectief. Per domein is een bestuurlijk cluster geformeerd van 5-10 deelnemers, verdeeld over de triple helix, met daarin:

- een voorzitter, die trekker is van het domein. Deze trekker heeft een onomstreden, vooraanstaande positie in het betreffende domein;
- leden van de Board die actief willen meewerken aan het realiseren van de ambities voor het betreffende domein (eventueel ook met inzet vanuit de eigen organisatie);
- experts uit het Get Connected-netwerk die actief willen meewerken aan het realiseren van de ambities voor het domein (eventueel ook met inzet vanuit de eigen organisatie);
- de domeinmanager van de uitvoeringsorganisatie van de EBU.

Elk cluster heeft haar eigen dynamiek en vergaderfrequentie, te bepalen door de voorzitters van de clusters. De clusters stellen jaarlijks een werkagenda op voor hun eigen domein als uitwerking van de strategische agenda Stepping Stones. De voorzitters van de clusters zijn automatisch lid van het Kernteam. Daarmee is afstemming met andere clusters en met directie van het bureau EBU geborgd.

4. WERKWIJZE EN DOORONTWIKKELING EBU

Fig. 3
Structuur Economic
Board Utrecht

Get Connected Network

Groeiend netwerk decision makers regio. Ondernemers georiënteerd. Periodieke (selectieve) bijeenkomsten.

Clusters Groen, Gezond, Gezond Life Sciences, Slim, HCA en Internationalisering

Team van (vertegenwoordigers uit) boardorganisaties + domeinexpert EBU. Voorzitter is boardlid en lid kernteam. Agenderend. Eigen verantwoordelijkheid en dynamiek.

Kernteam

Voorzitter clusters Groen, Gezond, Gezond Life Sciences, Slim en clusters HCA en Internationalisering + substantiele financiers board + voorzitter & directie Stichting EBU. 4 keer per jaar bijeen.

Board

Selectie uit netwerk: high profile ambassadeurs, actieve leden, voorzitters clusters. Max 30-35 leden, waarvan minimaal 50 % bedrijfsleven.

Stichting EBU

(niet weergegeven in figuur)

De Stichting EBU wordt gevormd door een bestuur en de uitvoeringsorganisatie. Het stichtingsbestuur is verantwoordelijk voor de bewaking van het budget en voor de kwaliteit van de bezetting van de uitvoeringsorganisatie. De Board fungeert als Raad van advies voor de stichting.

4. WERKWIJZE EN DOORONTWIKKELING EBU

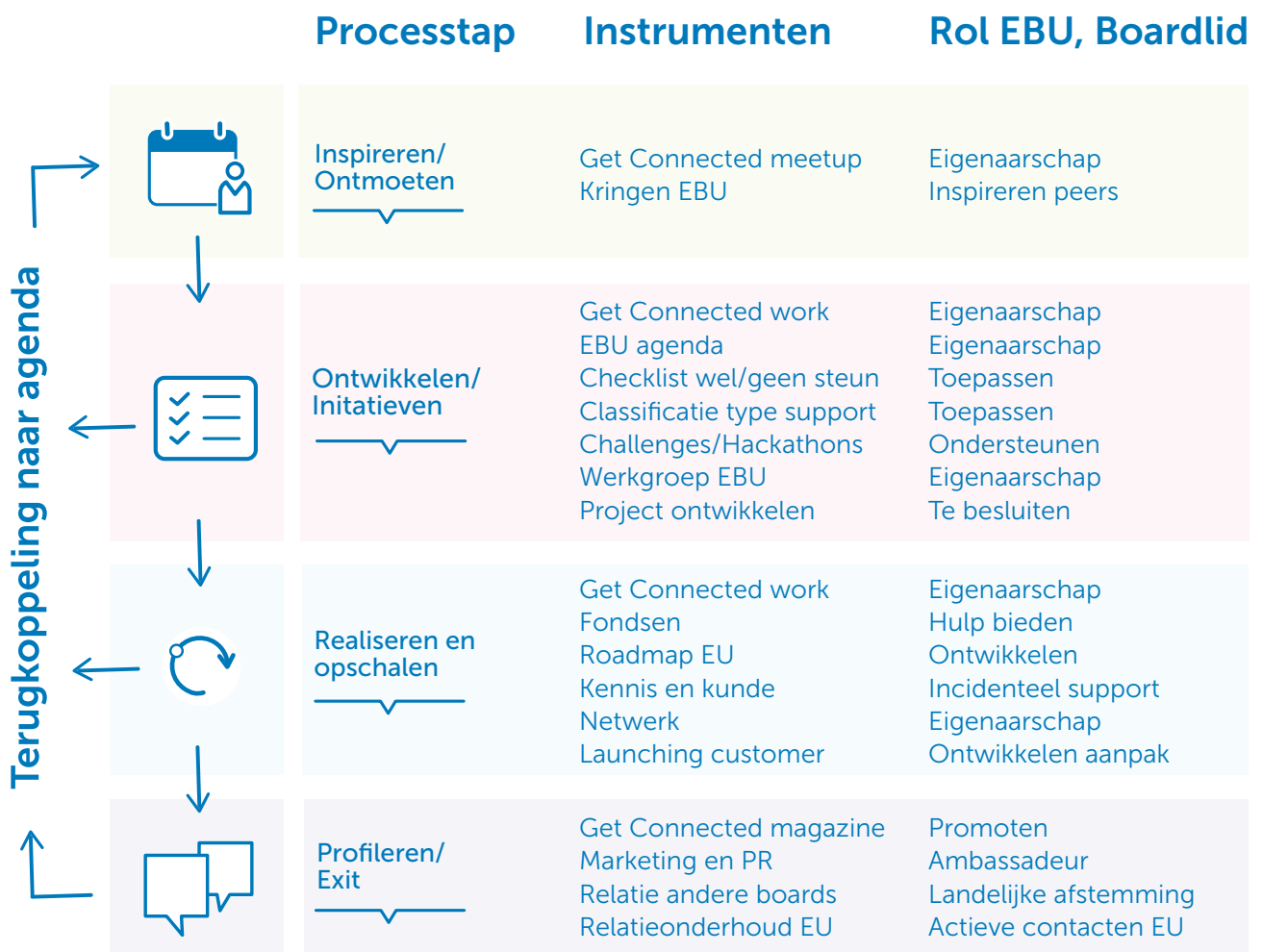
Werkwijze

Er is in de regio Utrecht en ver daarbuiten vaak voldoende kennis, geld en ondernemerschap aanwezig om maatschappelijke uitdagingen om te buigen naar economische kansen. EBU brengt al deze aspecten bij elkaar. Het aanwezige investeringskapitaal brengen we daarmee in de markt, waarmee de markt vervolgens producten en diensten ontwikkelt die nationaal en vaak ook internationaal schaalbaar zijn. De EBU is de verbinder, het oliemannetje in de economie van de regio Utrecht. De rol van de EBU verschilt per initiatief per fase: van inspirator

tot marktverkenner, consortiumbouwer en ambassadeur, zoals te zien is in figuur 4.

EBU verbindt en opent deuren om tot een werkend consortium te komen. Hierbij kunnen bestaande initiatieven op ondersteuning rekenen, maar waar nodig neemt de EBU zelf het initiatief om partijen bij elkaar te brengen om de economische kansen te benutten. We stimuleren marktkansen voor Groene, Gezonde en Slimme oplossingen en helpen deze schaalbaar en investeerbaar te maken.

Fig. 4
Werkwijze en rollen EBU

Financiële instrumenten voor de regio

Door slimmer samen te werken in consortia worden kansen en nieuwe marktproposities gecreëerd. EBU helpt bij het opzetten van deze consortia, bij het vormen van relevante netwerken voor ondernemers én kan op basis van de EBU-uitvoeringsverordening gerichte financiële ondersteuning bieden.

Op basis van de EBU-uitvoeringsverordening worden initiatiefnemers en consortia ondersteund met:

- een generiek instrument voor samenwerkingsverbanden met een propositie die aansluit bij de strategische agenda van de EBU,
- specifieke fondsen die erop gericht zijn om specifiek marktfalen te helpen oplossen.

Door middelen waar mogelijk revolverend in te zetten, zorgen we voor hoog economisch en maatschappelijk rendement. Daarnaast verlangen we een multiplier van tenminste factor 3. Elke publieke euro wordt dus met minimaal drie euro van marktpartijen gematcht. Doordat de EBU altijd zorgt voor eigenaarschap in de markt, blijft het risico ook bij marktpartijen en zijn relatief lichte governance-structuren voldoende om een optimale en efficiënte inzet van publieke middelen te garanderen. Deze innovatieve werkwijze wordt inmiddels al 'het Utrechts model' genoemd.

Uiteraard moeten initiatieven een bijdrage leveren aan een groene, gezonde en slimme regio. Via een intakegesprek met ondernemers wordt gekeken in hoeverre er een match is met de strategische agenda. Op basis daarvan kan snel een inschatting gemaakt worden of het zinvol is een aanvraag in te dienen.

Daarnaast moeten projecten en programma's een maatschappelijk en economisch effect hebben in de provincie Utrecht doordat ze onder meer leiden tot meer werkgelegenheid, meer private investeringen of tot versterking van de (internationale) concurrentiepositie van Utrechtse ondernemingen. Ook gelden als randvoorwaarden dat een initiatief opgeschaald kan worden en dat er een goede economische basis moet zijn.

Op de EBU-website (www.economicboardutrecht.nl/investeringsfondsen) vinden initiatiefnemers een interactieve zoekstructuur waarmee ze snel inzicht krijgen of financiële instrumenten beschikbaar zijn.

BIJLAGE 2: INFOGRAPHIC HEALTHY URBAN LIVING

Dit is een uitgave van
Economic Board Utrecht
Deze tekst is afgesloten op
26 oktober 2016